

ELS VALORS SOCIALS DELS JOVES BARCELONINS

ANNA PARÉS, M. ÀNGELS PONT. Estudis i Avaluació, Institut Municipal d'Informàtica

Introducció

Aquest article resumeix els resultats de l'*Enquesta de joves de la ciutat de Barcelona 1997*.¹ Es tracta d'un estudi de caire empíric que descriu com són els joves barcelonins, què fan, què pensen i quines actituds prenen davant dels temes socials.

Els joves entrevistats han nascut entre el 1968 i 1982 i ara tenen entre 15 i 29 anys. De llavors ençà han tingut lloc la instauració i la consolidació de la democràcia, els canvis de govern i l'entrada a la Unió Europea. A escala internacional s'ha produït l'enderrocament del mur de Berlín, la dissolució de la Unió Soviètica i els seus països satèl·lits, la fi de l'*apartheid*, els conflictes del Golf Pèrsic, d'Orient Mitjà i dels Balcanes, i, arreu, els refugiats foragitats per la fam i la guerra. El pas de la producció artesana a robots sense sou i la globalització de l'economia han fet que els països desenvolupats tinguessin un superàvit de mà d'obra. La droga, la sida, el terrorisme, la depauperació del medi ambient, el món digital, els avanços

1. Es van entrevistar a 1.200 joves barcelonins de 15 a 29 anys. Aquesta dimensió de la mostra comporta un marge d'error, per als resultats globals referits al total de l'àmbit d'estudi, del $\pm 2,89\%$, per a un nivell de confiança del 95% amb $p=q=0,5$. Els domicilis es van escollir aleatòriament. Els entrevistats van ser seleccionats segons quotes de sexe i edat, en funció de la distribució real de la població de cada districte municipal. El treball de camp es va fer entre el 15 de setembre i el 19 d'octubre de 1997. A l'Enquesta actual la precedeix l'*Enquesta de joves de la ciutat de Barcelona 1992*.

L'*Enquesta de joves de la ciutat de Barcelona 1997* ha estat elaborada per l'equip d'Estudis i Avaluació de l'Institut Municipal d'Informàtica a petició de l'Ajuntament de Barcelona.

Taula 1
Els joves de Barcelona

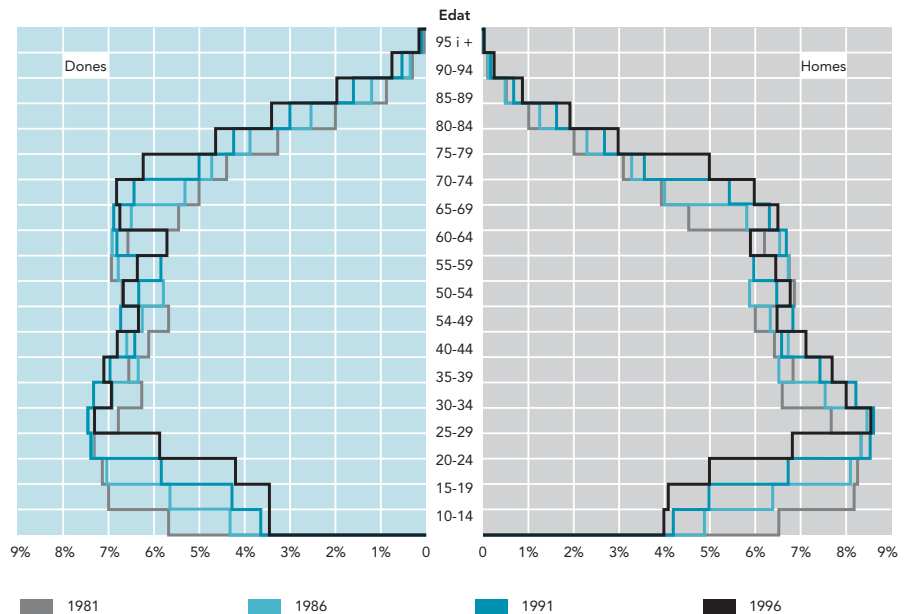
	Absoluts	%	Nois	%	Noies	%
De 15 a 19	94.466	29,0	48.007	29,0	46.459	29,0
De 20 a 24	118.643	36,4	60.337	36,5	58.306	36,4
De 25 a 29	112.499	34,6	56.923	34,4	55.576	34,7
Total joves	325.608	100	165.267	100	160.341	100
Total població	1.508.805					

Font: Padró municipal d'habitants de Barcelona, 1996

	Absoluts	%	Nois	%	Noies	%
De 15 a 19	127.388	33,5	65.192	33,7	62.196	33,3
De 20 a 24	128.709	33,8	65.757	33,9	62.952	33,7
De 25 a 29	124.567	32,7	62.769	32,4	61.798	33,1
Total joves	380.664	100	193.718	100	186.946	100
Total població	1.643.542					

Font: Padró municipal d'habitants de Barcelona, 1991

Gràfic 1
Els joves de Barcelona, 1981, 1986, 1991, 1996

radiografia

biològics, la llibertat sexual, són també qüestions d'actualitat.

El 1996 a la ciutat de Barcelona hi ha 325.608 joves de 15 a 29 anys, que representen el 21,5% de la població. Del total de joves, els de 15 a 19 anys representen el 29%, els de 20 a 24 anys el 36,4% i els de 25 a 29 anys el 34,6%. Les tres franges d'edat són desiguals, ja que n'hi ha més de 20 a 24 anys que de la franja superior i, sobretot, que de la inferior. Altrament, els nois sempre són una mica més nombrosos que les noies (taula 1 i gràfic 1).

La majoria han nascut a la ciutat de Barcelona (86% dels joves preguntats), un 3% a la resta de Catalunya, un 7% a altres comunitats autònomes i un 4% a l'estranger.

Els joves es defineixen amb els qualificatius de "desorientats, crítics, solidaris i tolerants". Es consideren "menys idealistes, respectuosos amb el medi ambient, estudiosos, conservadors, racistes i poc optimistes de cara el futur". Aquesta és, doncs, la imatge que tenen d'ells mateixos. Breument, en les pròximes línies es comenta el seu accés a l'autonomia, la seva visió dels estudis i del treball, i com es diverteixen. També s'exposen les seves opinions i actituds davant la societat (els problemes socials que més els preocupen, la seva opinió sobre els *okupes*, la seva simpatia vers els moviments o grups actuals, la seva confiança en les institucions...) i es dediquen unes línies a la seva orientació política i a l'opinió que tenen sobre el sistema democràtic i el seu funcionament. Tot plegat permet confirmar o refutar el seu autoretrat inicial.

Els aspectes més importants

Identificar-se amb determinats aspectes de la vida és atorgar un valor a tot allò que realment importa i reconèixer un objectiu que es pot convertir en una motivació per aquells que encara no hi han arribat.

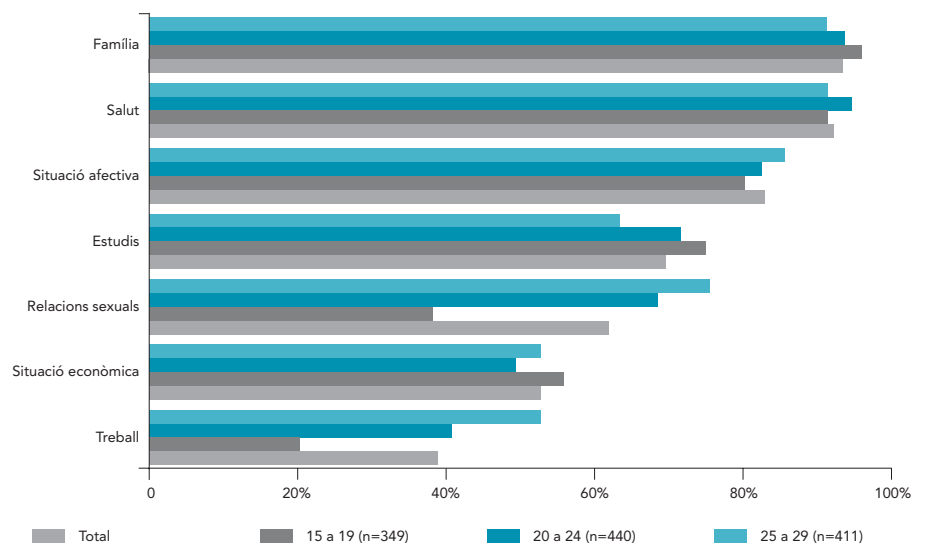
Per als joves, la família és l'aspecte més important de la vida i, després, els amics. El treball i la parella són importants però menys, i segueixen en sentit descendent l'amor, els estudis, els diners i l'èxit personal. Els aspectes als quals atorguen menys importància són l'oci, la cultura, el matrimoni, la religió i la política (gràfic 2).

La família ocupa un lloc preferent: és en el que més confien (95%) i pel que

estan més predisposats a arriscar-se. Els amics també ocupen un lloc important, sobretot pels de 15 a 19 anys; tanmateix van perdent importància a mesura que són més grans i que van consolidant la seva vida afectiva i de parella. Al matrimoni li atorguen poc valor, però és la segona institució que els inspira més confiança (75%), sobretot a les noies, als catòlics i entre els casats; la confiança és menor en el cas dels aparellats (unions de fet) i els separats.

La importància dels estudis és força menor que la del treball (uns 20 punts per sota); de tota manera, estan més satisfets de la seva formació que de la feina. Els que donen més importància als estudis són els que es mouen en l'ambient universitari.

Gràfic 2
Aspectes més importants

Després de la vida afectiva i les obli-gacions vénen aquells aspectes que són aficions o devocions: es tracta de la cul-tura, el lleure, la religió i la política. El lleure és important sobretot per als nois i els de menys edat, i la cultura per als que han passat per la Universitat.

La religió adquireix més valor entre els catòlics practicants i els que profes-sen altres religions, mentre que per als catòlics no practicants i els no creients la seva importància és nul·la.

Dues terceres parts dels joves pre-guntats es declaren catòlics (8% practi-cants i 59% no practicants), un 28% no creient i un 3,5% professen una altra reli-gió. Entre les noies hi ha més creients que entre els nois (un 10% més).

El més habitual és que els progeni-tors siguin catòlics i la mare més religio-sa que el pare (un 6% més de mares catòliques practicants que de pares). Són pocs els ascendents no creients i els adscrits a altres religions. Les creences religioses dels progenitors i dels fills són força coincidents, tot i que entre els joves hi ha més no creients (sobretot entre els nois).

L'accés a l'autonomia

El 77% dels joves barcelonins pre-guntats viuen a la llar familiar (gràfic 3) i pràcticament tots es mostren satisfets de la seva situació de convivència (el 93%).

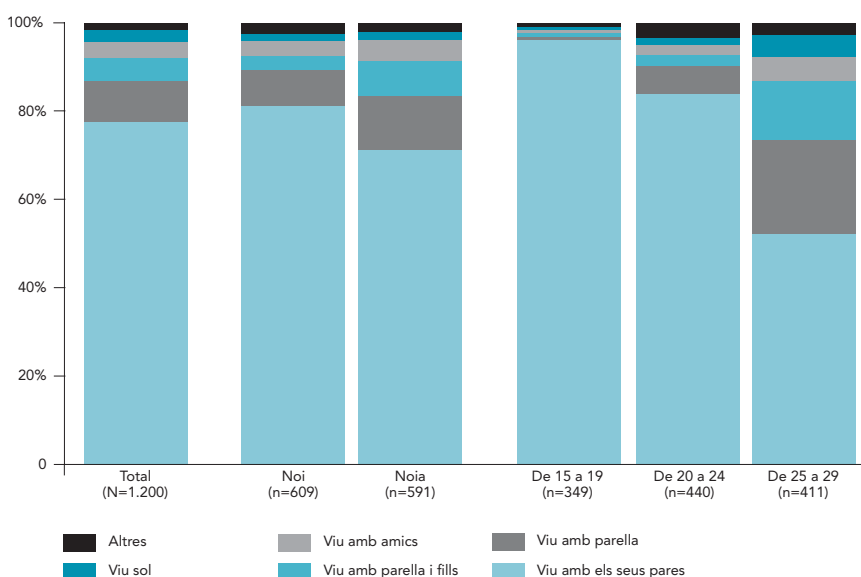
La majoria depenen econòmica-ment dels seus pares; tanmateix, a mesu-ra que avança l'edat és més freqüent tenir ingressos propis procedents del treball.

La mare, principalment, és qui fa les feines de la casa, encara que els joves hi participen. Concretament, un 55% endrecen la seva habitació i es fan el llit. També van a comprar (34%) i renten els plats (30%). Són menys els que netegen (27%), fan el dinar (26%) i tenen cura de la roba (16%). Les noies es dediquen bas-tant més a les tasques domèstiques que els nois i els més grans més que els de menys edat.

A un 38% els preocupa el fet de mar-xar de casa per viure pel seu compte, a un 46% els preocupa poc o gens i un 15% no s'ho han plantejat (gràfic 4). Dels més joves, un 27% encara no s'ho han plante-jat i a un 44% els preocupa relativament. A partir dels 20 anys hi ha al voltant d'un 9% que no s'ho han plantejat, un 47% que els preocupa poc i un 43% que els preocupa bastant.

El motiu principal per no viure per compte propi és econòmic (70%). També perquè estan còmodes amb la situació actual (20%), no tenen pis (4%) i no els deixen els seus pares (un altre 4%, però aquesta resposta és més típica entre els més joves). Si poguessin triar, la situació preferida és la de viure en un pis amb la seva parella. La idea d'anar a viure amb els amics és més pròpia dels joves de 15 a 19 anys i viure sol s'ho plantegen més els nois i els que no tenen parella. Amb l'edat, però, es reafirma la idea de formar una família pròpia.

Gràfic 3
Situació de convivència

A mesura que l'edat avança i que el treball es converteix en la seva activitat principal, van accedint a l'autonomia. Entre els 20 i els 24 anys són pocs els que viuen pel seu compte (14%), mentre que de 25 a 29 en són bastants més (46%).

El 15,5% dels joves barcelonins entrevistats viuen amb la seva parella (un 10% només amb la parella i un 5% també amb els fills). Un 3% viuen amb amics i un altre 3%, sols.

Segons els joves preguntats, per a una bona relació de parella el més important és la fidelitat (97%), després compartir les tasques de la llar (88%) i les relacions sexuals satisfactòries (82%); a continuació vénen uns ingressos adequats i els fills. Donen menys importància al fet de tenir el mateix nivell cultural, ser del mateix medi social i tenir les mateixes creences religioses (gràfic 5).

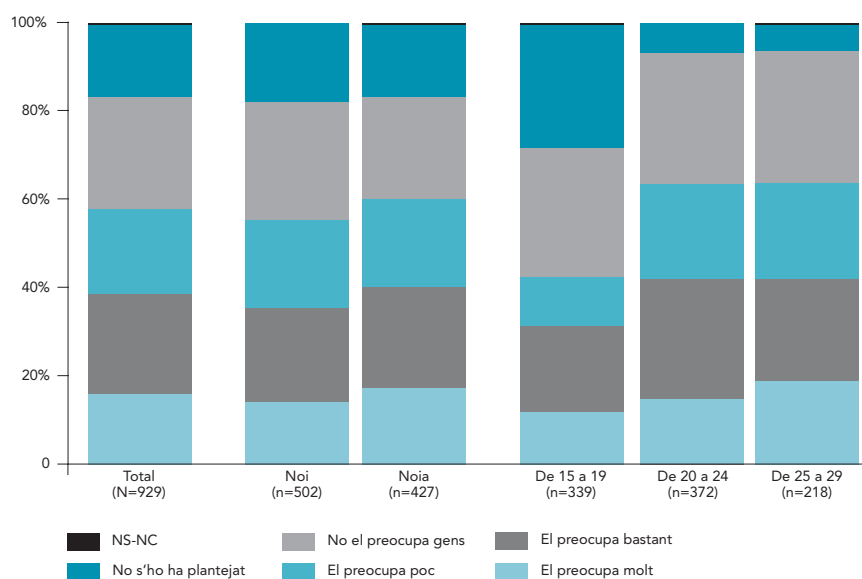
Respecte a les tasques de la llar, s'ha de puntualitzar que les acostumen a fer les noies, tot i que els nois aparellats hi participen més que els que viuen amb els seus pares.

Respecte a les relacions sexuals, amb l'edat augmenta el nombre dels que en tenen. D'un 43,5% entre els 15 i 19 anys, salten al 80% de 20 a 24 i al 87% de 25 a 29 anys. El preservatiu és el mètode anticonceptiu més utilitzat (48%) i després la pastilla (17%).

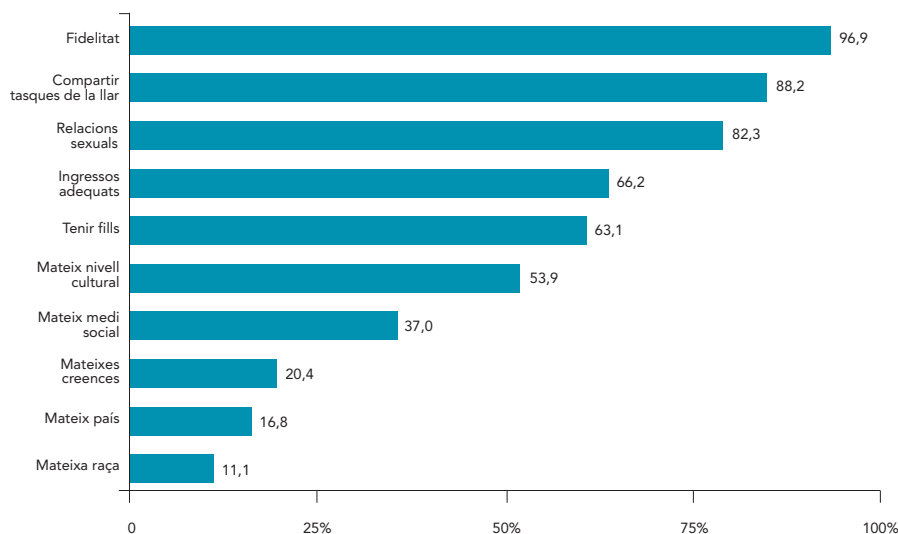
La formació

Els estudiants sumen un 52% (un 37% a ple temps i un 15% compaginen els estudis amb algun tipus de feina). Els

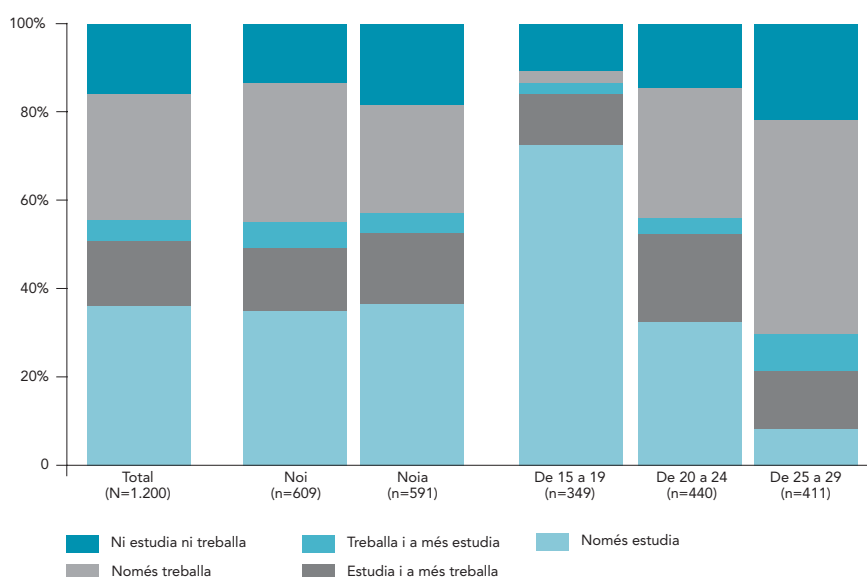
Gràfic 4
Viure pel seu compte

Gràfic 5
El més important per al bon funcionament de la parella

Gràfic 6
Situació actual

que només es dediquen a treballar són un 28% i els que treballen i a més estudien, un 5%. Un 11,6% estan aturats o busquen feina i la resta es dediquen a les tasques de la llar, fan el servei militar, la prestació social substitutòria o estan de vacances (gràfic 6).

Dels 15 als 19 la majoria només estudien, de 20 a 24 anys només un terç s'hi dediquen de ple i un 23% compaginen estudis i treball. A partir dels 25 anys només estudien un 10% i un 21% estudien i treballen.

Respecte als estudis ja cursats, un 1,8% no han acabat la primària, un 27,5% tenen la bàsica acabada, un 33% la secundària, un 23% la formació professional, un 7% són universitaris de

grau mitjà i un 8% de grau superior. De nois n'hi ha més de primària, FP i universitaris superiors, mentre que de noies n'hi ha més de secundària i universitaris de grau mitjà. El nivell de formació, en general, augmenta amb l'edat (taula 2). A banda, un 38% han realitzat algun curs d'idiomes i un 29% d'informàtica.

Un 52% dels joves preguntats parlen habitualment en castellà, un 34% en català i un 13% en ambdues llengües. A més, un 1% s'expressen en altres idiomes. Independentment que es parli o no de forma habitual, el català és entès, parlat i llegit pràcticament per tots els joves, i l'escriuen un 89%. Pel que fa a altres llengües, un 27% tenen un bon nivell

Taula 2
Nivell d'estudis

	Acabats (N=1.200)	En curs (n=680)
Primària incompleta	1,8	
EGB	25,8	0,6
ESO	1,7	2,6
BUP	8,8	12,2
COU	24,2	8,7
FPI	12,1	4,0
FP2	9,9	10,6
MP2	0,3	1,5
MP3	0,8	1,6
Universitaris grau mitjà	7,1	14,0
Universitaris grau superior	7,7	23,7
Altres		20,6

d'anglès, un 8% de francès, un 2% diuen saber l'italià i un altre 2%, l'alemany.

En general, estan satisfets de la seva formació, sobretot els que l'han acabada. Els nois, els de menys edat i els que tenen una formació bàsica o professional la veuen més com a una forma d'obtenir títols i coneixements de cara el futur; també com una obligació imposada per les circumstàncies i una manera d'omplir el temps. Les noies, els grans i els universitaris la veuen més com un enriquiment personal (gràfic 7).

El treball

Un 48% dels joves tenen algun tipus de feina. L'edat és determinant per a la inserció laboral: un 17% de 15 a 19 anys treballen, mentre que ho fan un 52% de 20 a 24 anys i un 69% de 25 a 29 anys.

Respecte al tipus d'activitat professional, un 22% treballen al ram de l'hostaleria, serveis de protecció i personals, i un 21% a serveis administratius. Són menys els pro-

fessionals i tècnics, del ram del comerç, els treballadors especialitzats i no especialitzats i els que fan feines típiques d'estudiant. Entre els grans hi ha més professionals i tècnics i entre els de menys edat treballadors i cangurs. El més freqüent, doncs, és treballar al sector serveis (taula 3).

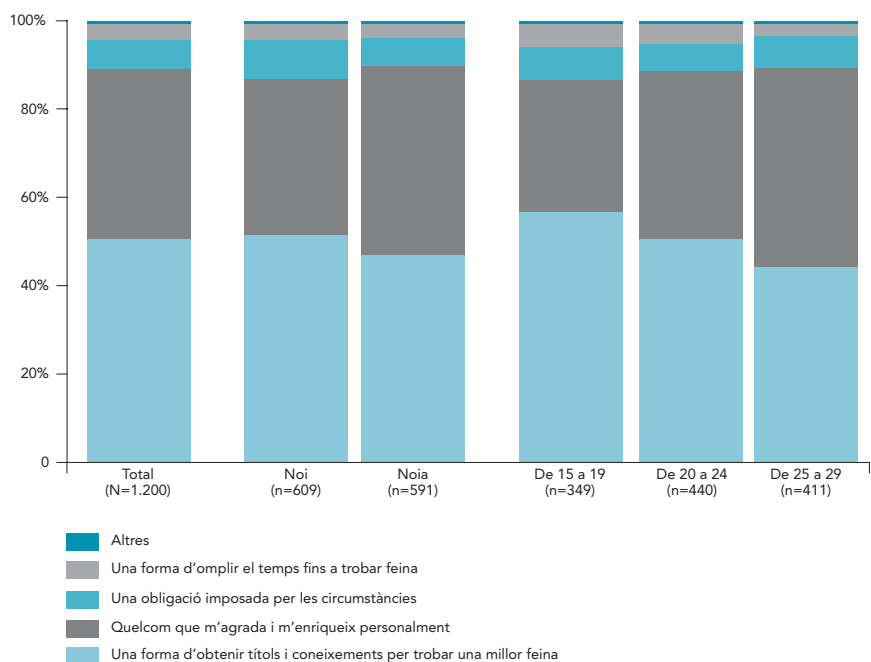
La major part treballen per compte d'altri (87%). Un 31% tenen contracte fix i un 51% alguna modalitat de contracte temporal. A mesura que avança l'edat, també accedeixen a unes millors condicions laborals.

El treball és l'aspecte més important de la vida dels joves després de la família i els amics, i es valora més amb l'edat. És, però, de l'aspecte que estan menys satisfets, sobretot del sou i l'estabilitat laboral, als quals donen molta importància.

Ser treballador i tenir estudis són factors que poden contribuir a tenir èxit personal, però no són els factors principals, ni els únics, que el garanteixen. Els joves veuen la feina com un mitjà per guanyar diners per viure (gràfic 8). Les noies, els universitaris i els de més edat divergeixen d'aquest parer predominant i consideren que els ajudaran en la seva realització personal i social; també són els que més aprecien que la seva feina estigui relacionada amb els estudis que tenen.

L'atur és el problema social que més els preocupa, sobretot als nois, els que han acabat la formació professional i, lògicament, els desocupats. El problema de l'atur, a mesura que augmenta l'edat es fa més present (gràfic 9). La majoria desaproven viure de l'atur sense buscar feina (75%).

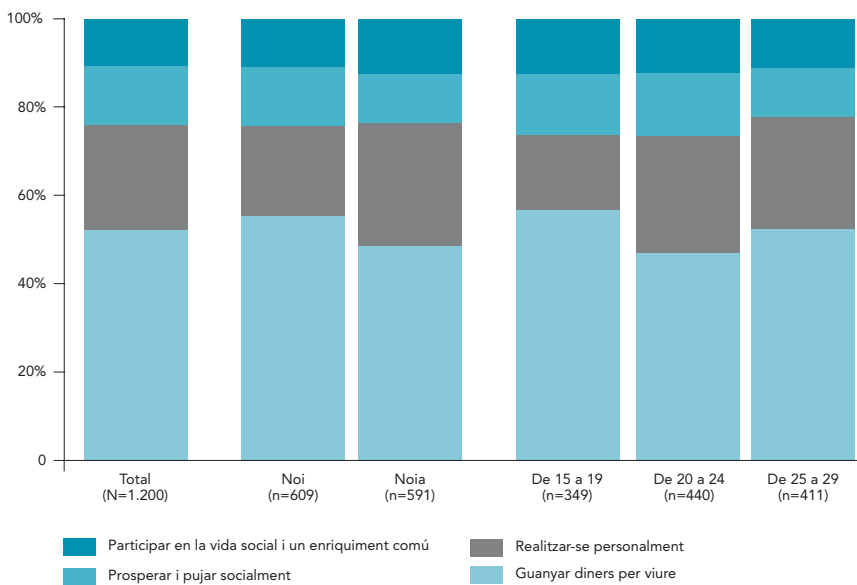
Gràfic 7
Els estudis són...

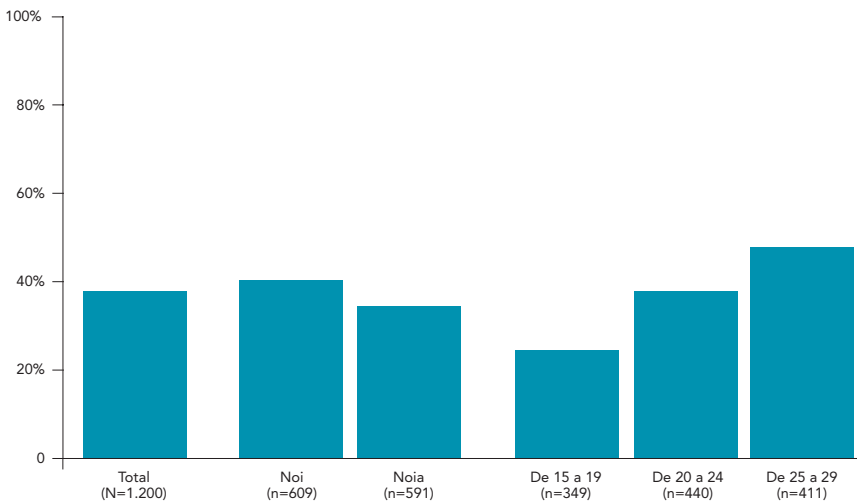
Taula 3
Activitat professional

	Total (n=571)	Noi (n=307)	Noia (n=264)	De 15 a 19 anys (n=59)	De 20 a 24 anys (n=230)	De 25 a 29 anys (n=282)
Professionals i tècnics	13,1	11,7	14,8	3,4	7,0	20,2
Directius i gerents	1,9	2,0	1,9	0,0	1,3	2,8
Serveis administratius	21,4	16,3	27,3	13,6	23,9	20,9
Comerç	13,1	10,1	16,7	11,9	12,2	14,2
Hostaleria, serveis de protecció, domèstics	22,2	21,5	23,1	22,0	25,7	19,5
Treballadors especialitzats	13,7	24,8	0,8	15,3	14,3	12,8
Peons i treballadors no especialitzats	5,8	9,8	1,1	11,9	6,5	3,9
Cangurs	4,9	0,7	9,8	13,6	5,7	2,5
Classes particulars	3,3	2,9	3,8	8,5	2,6	2,8
Altres	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,4
NS-NC	0,4	0,0	0,8	0,0	0,9	0,0

Gràfic 8
El treball és una forma de...

Gràfic 9
L'atur és el problema social que més preocupa

Un 3,6% diuen estar a l'atur i un 8% diuen que busquen feina; sumen un 11,6% de tots els joves barcelonins entrevistats.

Els joves estarien més disposats a acceptar un treball sense seguretat social (48%) i fer-se autònoms (44%), que treballar amb un sou per sota del salari mínim (27%).

El lleure i els comportaments de risc

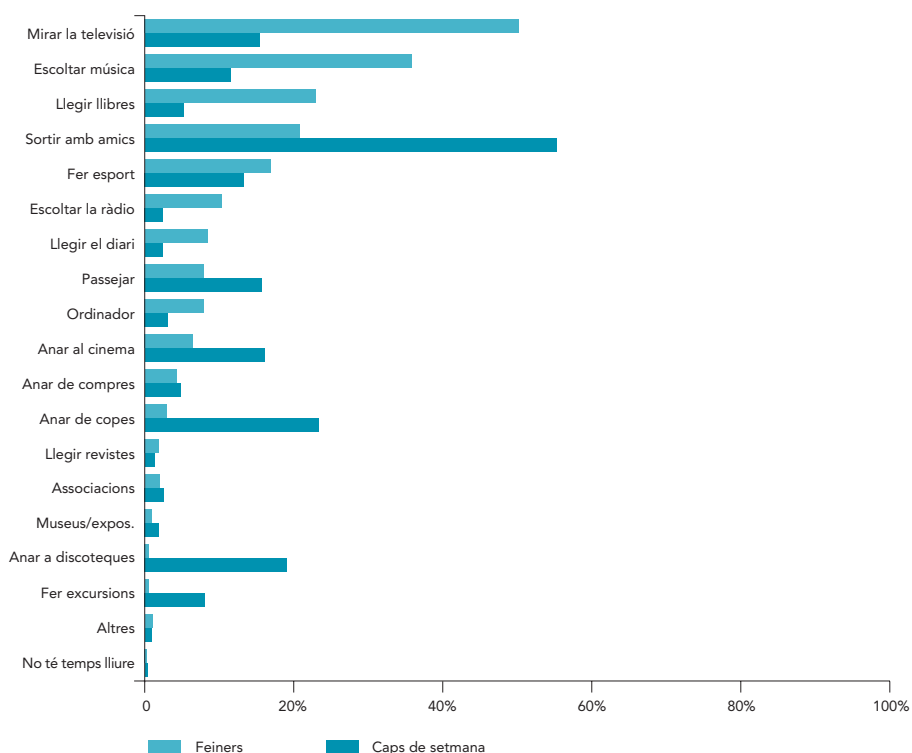
Les activitats lúdiques que es poden fer a casa omplen les seves estones lliures els dies feiners (unes quatre hores i mitja diàries). Els nois i els que ni estudien ni treballen són els que disposen de més temps. A mesura que avança l'edat i tenen més obligacions el temps disponible és més escàs.

Els dies feiners normalment es queden a casa. Miren la televisió, també escolten música, llegeixen, escolten la ràdio, utilitzen l'ordinador. A més, un 21% surten amb els amics i un 17% fan esport (gràfic 10).

El canal de televisió més habitual entre els joves és *TV3* (36%), distanciat d'*Antena 3* (21%), *Tele 5* (15%) i *TV1* (10%). Els més joves i els que tenen l'EGB i la FP acabades sintonitzen més *Antena 3* i *Tele 5*. Les noies, sobretot aquesta darrera cadena. Els de parla catalana miren més *TV3* i *Canal 33*.

Pel que fa als diaris, un 32,5% els llegeix cada dia, un 22% a vegades i un altre 22% els caps de setmana. Aquest hàbit està més arrelat en els nois i s'adquireix

Gràfic 10
Activitats de lleure

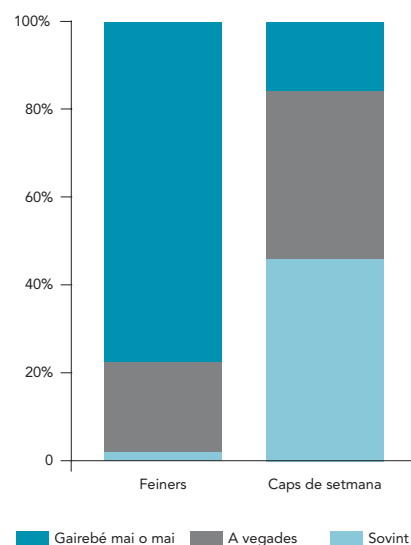
amb l'edat. També un nivell d'estudis més alt porta una major freqüència de lectura de premsa.

El Periódico i *La Vanguardia* són els seus diaris preferits. *El País* és el tercer i *l'Avui* el quart. *El Mundo* i *l'ABC* són minoritaris. Altrament, un 11% llegeixen un diari esportiu, sobretot els nois i els de menys edat.

Pràcticament disposen de tot el cap de setmana per a ells. Surten amb els amics, van de copes, a les discote-

ques, al cinema, de passeig i d'excursió. La forma d'esplaiar-se no és igual per a tots. Els de menys edat van més a les discoteques, fan esport, surten amb els amics, utilitzen l'ordinador... i els més grans i aparellats tenen un oci més reposat. Els universitaris prefereixen un lleure més cultural. Així doncs, els dies feiners es caracteritzen per un oci casolà i individual i el cap de setmana per la sociabilitat i les activitats fora de la llar.

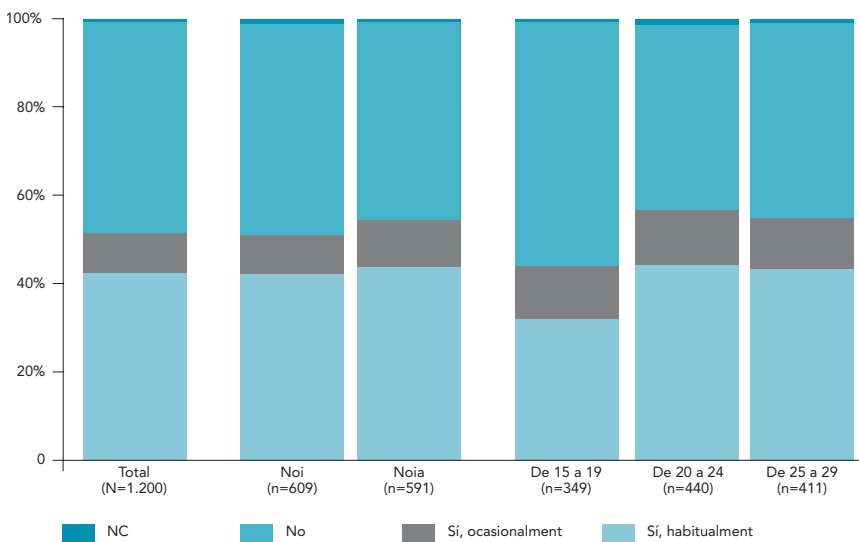
Gràfic 11
Sortir de nit

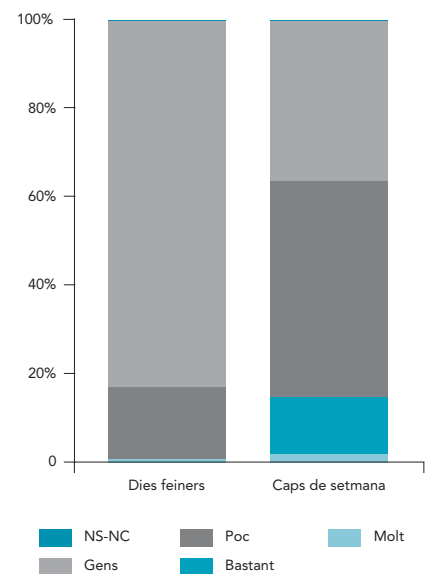
Els joves barcelonins solen sortir de nit, més els caps de setmana que els dies feiners (gràfic 11). En els seus desplaçaments nocturns utilitzen el cotxe (44%) i, a distància, el metro i el tren (18%), la moto (10%), el taxi (9%) i l'autobús (8%). Tornar a casa a peu o utilitzar el transport públic per la nit és més propi dels joves de 15 a 19 anys. En general, simpatitzen amb la possibilitat d'ús nocturn del transport públic i de les instal·lacions esportives.

Un 52% fumen. Els més joves són els que menys ho fan, en canvi els de 20 a 24 anys ho fan més que els grans. Amb els anys els fumadors deixen de ser ocasionals per convertir-se en habituals (gràfic 12). I aquest costum és més elevat

Gràfic 12
Hàbit de fumar

Gràfic 13
Hàbit de veure alcohol

entre els que tenen una formació bàsica i professional i els que ni estudien ni treballen.

Pocs beuen alcohol els dies feiners, però la majoria admeten que en beuen el cap de setmana. Els nois beuen bastant més que les noies i, a mesura que avança l'edat, els bevedors augmenten progressivament (gràfic 13). També acostumen a beure els que ni treballen ni estudien.

En relació amb altres substàncies, un 52% no n'han provat cap. Altrament, un 32% han ingerit alguna vegada un tipus de droga, un 5% dos, un 3% tres i un 7% més de tres. El més comú és haver provat alguna vegada porros, "xocolata", marihuana, haixix, "maria" o "herba",

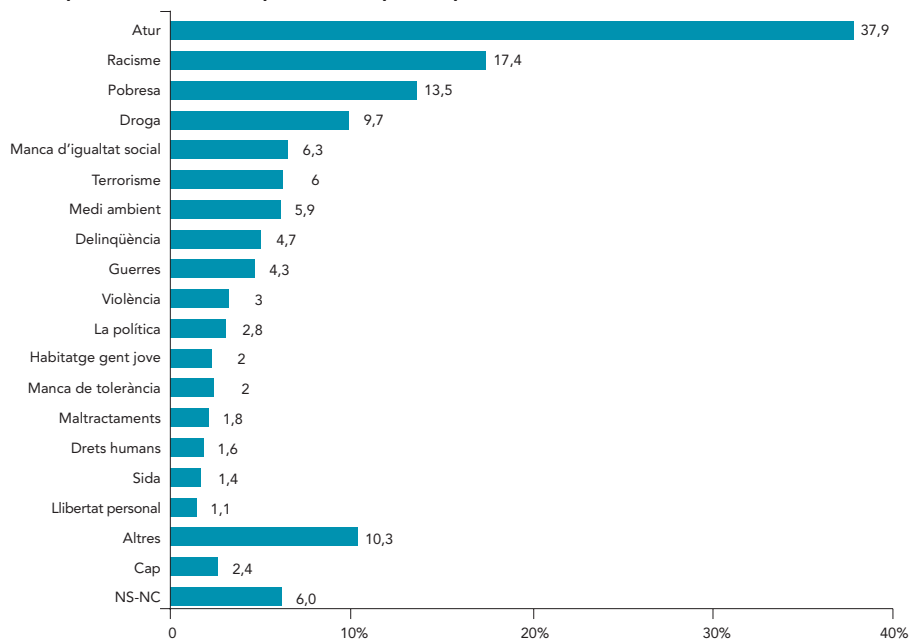
mentre que és força menys freqüent haver provat àcids, cocaïna, èxtasi i altres drogues de disseny, tranquil·litzants i somnífers, i amfetamines. Un 3% han inhalat coles d'impacte, dissolvents, gomes o benzina, i un 0,8% han provat heroïna (taula 4).

Els que no fumen són els més contraris a que es fumi en llocs públics i, tant els que beuen alcohol com els que no beuen consideren greu conduir havent begut més del compte. La droga és un dels problemes socials que més els preocupen i els que n'han consumit alguna

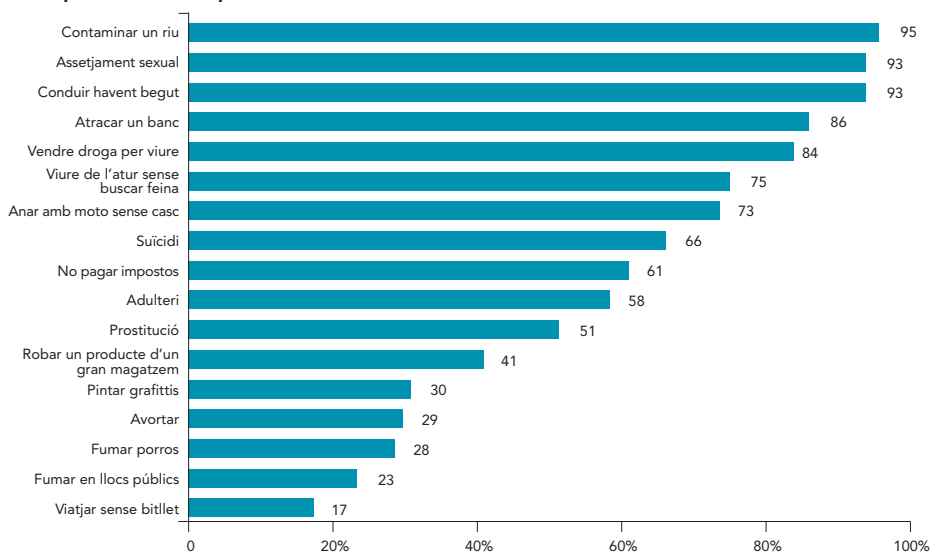
Taula 4
Ha provat altres substàncies

Porros, xocolata, marihuana, haixix, maria, herba	45,8
Àcids (tripis, LSD)	10,4
Cocaïna (coca, basuko, perico, pasta base, farlopa)	9,3
Èxtasi i altres drogues de disseny (eva, pajaritos, adam)	7,5
Tranquil·litzants i somnífers (valium, tranxilium, rohipnol)	7,2
Amfetamines (estimulants, minilip, stil dextrina, bustaid)	6,2
Inhalants (coles impacte, dissolvents, pegaments, benzina)	2,9
Heroïna (cavall, jaco) i derivats (buprex, metadona)	0,8
No n'ha provat mai	51,8

Gràfic 14
Els problemes socials que més els preocupen

Gràfic 15
Aprovació i desaprovació de determinades situacions

vegada es mostren més condescendents amb la venda, el consum i són més favorables a la despenalització.

Els problemes socials

L'atur és el problema social que més preocupa els joves barcelonins. A distància, trobem el racisme, la pobresa, la droga, la manca d'igualtat social, el medi ambient, i el terrorisme. També estan preocupats per altres qüestions, encara que menys. Aquestes són la delinqüència, les guerres, la violència, la política, la intolerància, la manca d'habitatge per a la gent jove, els maltractaments, els drets humans, la sida, la discriminació, la immigració i la insolidaritat, entre altres (gràfic 14).

Els joves parlen de terrorisme, guerres, delinqüència i maltractaments. Aquestes paraules es podrien resumir en una sola: violència. Aquesta els preocupa i pensen que el seu ús mai no és justificable, encara que depèn una mica de les circumstàncies. Un 94% consideren que la violència entre persones de diferents nacionalitats, ètnies i religions mai no és justificable, un 92,5% quan es tracta de la violència als estadis, un 90% en el cas del terrorisme, un 88% pel que fa a les guerres, un 84% quan és la violència entre bandes juvenils i un 75% pel que fa als enfrontaments amb la policia.

La percepció que tenen els joves de l'existència de violència juvenil als instituts és la següent: la meitat exacta opinen que n'hi ha poca o gens, un 31%

creuen que bastant i un 7% molta. Un 13% no expressen la seva opinió, sobretot els més grans.

L'ètica

De disset situacions i accions que posen en dubte la rectitud i el sentit del comportament humà, segons uns principis normatius, la majoria de joves barcelonins preguntats les consideren socialment molt i bastant greus (gràfic 15).

En concret, la pràctica totalitat dels joves consideren molt i bastant greu contaminar un riu, l'assetjament sexual i conduir havent begut més del compte; també atracar un banc, vendre droga per viure, viure de l'atur sense buscar feina i anar en moto sense casc. La majoria consideren greu el suïcidi, el no pagament d'impostos, l'adulteri i la prostitució.

Resten sis situacions que són considerades greus per un grup menys nombros (entre el 40% i el 17%): robar un producte en un gran magatzem, pintar *grafittis*, fumar porros, fumar en llocs públics i viatjar sense bitllet.

Algunes d'aquestes situacions són rebutjades per tots, però no tots pensen el mateix i segons la situació plantejada adopten diferents postures. En general les noies, els més joves, els de centre, dreta i apolítics, i els catòlics practicants són els que les veuen més greus.

Més de dues terceres parts dels joves preguntats estan d'acord amb l'eutanàsia, un 12% en desacord, un 11% es mostren imparcials i un 8% no es defineixen. Pel que fa a la pena de mort, un

32% es manifesten a favor, un 60% en contra, un 4,5% es mostren indiferents i un 3,5% no responen. Entre els contraris hi ha més noies, de 25 a 29 anys, d'alt nivell d'estudis, d'esquerres i no creients.

La dimensió de la solidaritat

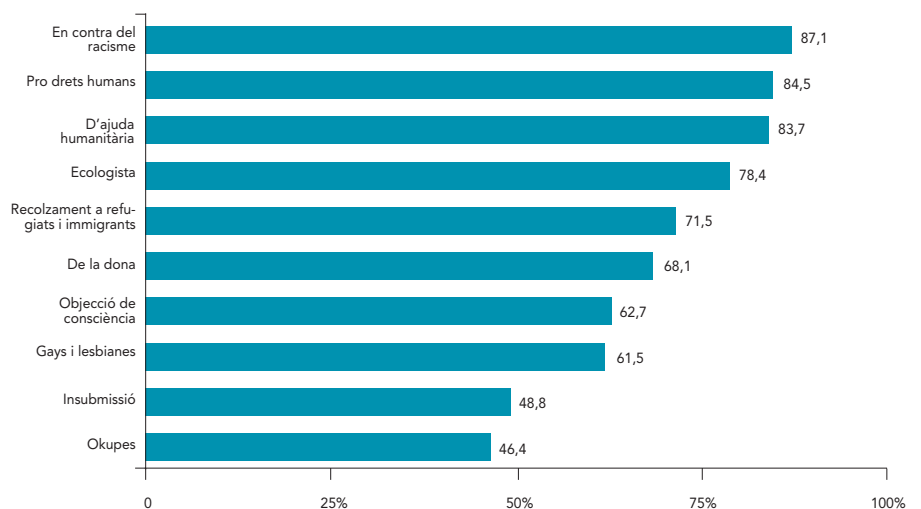
La importància donada al racisme, la desigualtat, la violència i el medi ambient com a problemes socials porta a preguntar-se quina és la reacció dels joves barcelonins davant d'aquestes situacions. Els entrevistats consideren els joves actuals solidaris (63%). Veiem, a continuació, com es concreta aquesta solidaritat.

Són nombroses les simpaties cap a grups que lluiten per una causa o idea (entre el 45% i el 90%), especialment

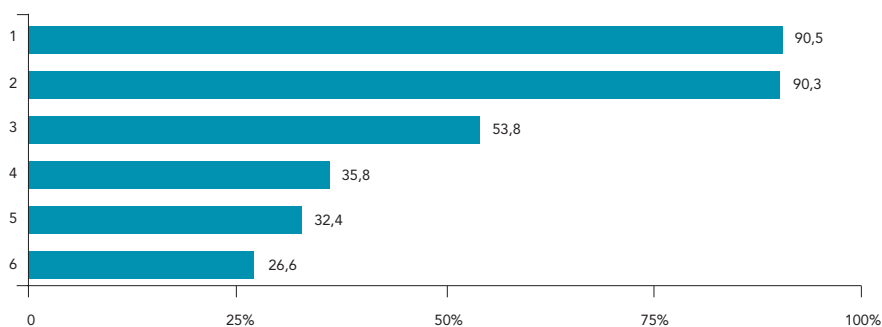
quan aquests moviments s'aboquen a algun dels problemes socials que més els preocupen. Concretament, el que recull més simpaties és el moviment en contra del racisme, seguit dels moviments a favor dels drets humans i d'ajuda humanitària. A continuació vénen els ecologistes, els moviments de suport als refugiats i immigrants, de la dona, d'objecció de consciència, els *gays* i lesbianes, els insubmisos i els *okupes* (gràfic 16).

El racisme és un dels problemes que treuen a la superfície i un 37% diuen que els joves actuals són molt i bastant racistes. La seva resposta mostra una simpatia majoritària cap a moviments en contra d'aquesta tendència i de suport als refugiats i immigrants. També opinen que ser de raça diferent no importa per al bon funcionament d'una relació de parella (88%).

Gràfic 16
Simpatia vers els moviments

Gràfic 17
Acord sobre algunes qüestions relatives a la immigració

1. Els països rics han de contribuir econòmicament al desenvolupament dels països més pobres
2. Els immigrants haurien de tenir els mateixos drets i deures que la resta de ciutadans
3. Els immigrants haurien d'adoptar la cultura del país d'acollida
4. Els immigrants treuen llocs de treball
5. És difícil la convivència entre persones de diferents cultures
6. Cal limitar dràsticament l'entrada d'immigrants al país

Existeix un acord gairebé unànime sobre que els països rics han de contribuir econòmicament al desenvolupament dels països pobres i sobre que els immigrants haurien de tenir els mateixos drets i deures que la resta de ciutadans. També està força estesa la idea que els immigrants haurien d'adoptar la cultura del país d'acollida (gràfic 17). Altrament, no estan d'acord que els immigrants treuen llocs de treball, que és difícil la convivència entre persones de diferents cultures i que cal limitar la seva entrada al país.

Les noies, els universitaris, els d'ideologia dretana i els catòlics són els que es mostren més sensibles davant de la pobresa, la marginació, la fam i la situació del Tercer Món. La manca d'igualtat social és més reconeguda pels d'esquerra i els no creients. En senyal de resposta, simpatitzen amb l'ajuda humanitària

organitzada i creuen que val la pena lluitar per cobrir les necessitats bàsiques per a tothom.

El medi ambient és més esmentat pels estudiants i pels que se situen a la banda esquerra i al centre de l'escala ideològica. Ara bé, pràcticament tots reaccionen quan se'ls pregunta sobre la gravetat de contaminar un riu. També la majoria són contraris a l'energia nuclear (62%) i simpatitzen amb els corrents ecologistes.

La igualtat entre sexes és una de les causes o idees per la qual un 34% dels joves està disposat a lluitar, i el moviment de la dona recull un 68% de simpaties. Els joves tenen força assumit que la dona ha de ser socialment activa i no dubten de la seva presència en el món laboral (78% d'acord), al mateix temps que es mostren contraris que la dona assumeixi principalment les tasques

domèstiques i la cura dels fills. Les noies, els d'alt nivell d'estudis, els d'esquerra i centre són les que més defensen aquestes opinions. Ara bé, la forma de pensar dels joves difereix força de la forma de fer, ja que les noies es fan més càrrec de les tasques de la llar que els nois i, com ja s'ha vist, a la llar d'origen les mares són les que més s'hi dediquen.

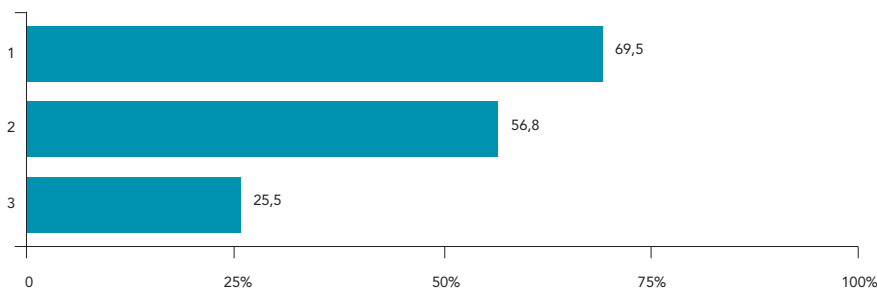
La major part són partidaris de l'objecció de consciència (66%) i del desarmament (73%). Són nombroses les simpaties cap al moviment d'objecció de consciència i menors cap el moviment en favor de la insubmissió.

Un 31% dels nois ja ha fet el servei militar. Si no l'han fet és perquè encara no tenen l'edat (23%), tenen una pròrroga (29%), són excedents de contingent (22%), objectors de consciència (22%) o insubmisos (1%).

El moviment de *gays* i lesbianes té un 61,5% de simpatitzants entre els joves i la homosexualitat és acceptada pel 67%.

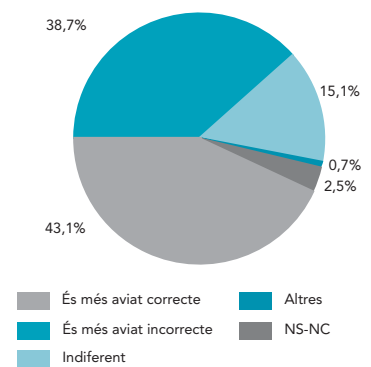
Els joves barcelonins consideren els *okupes* un moviment social amb esperit reivindicatiu que posa en evidència les dificultats que tenen els joves d'avui. La majoria no el considera un grup violent. Tanmateix, no es mostren tan solidaris amb aquest grup quan es posa en qüestió l'ocupació de cases o habitatges buits de propietat privada, ja que un 43% ho consideren més aviat correcte i un 39% més aviat incorrecte. Els que no ho veuen amb bons ulls són els de 25 a 29 anys, els casats i els que tenen parella però encara no viuen

Gràfic 18
Els okupes són...

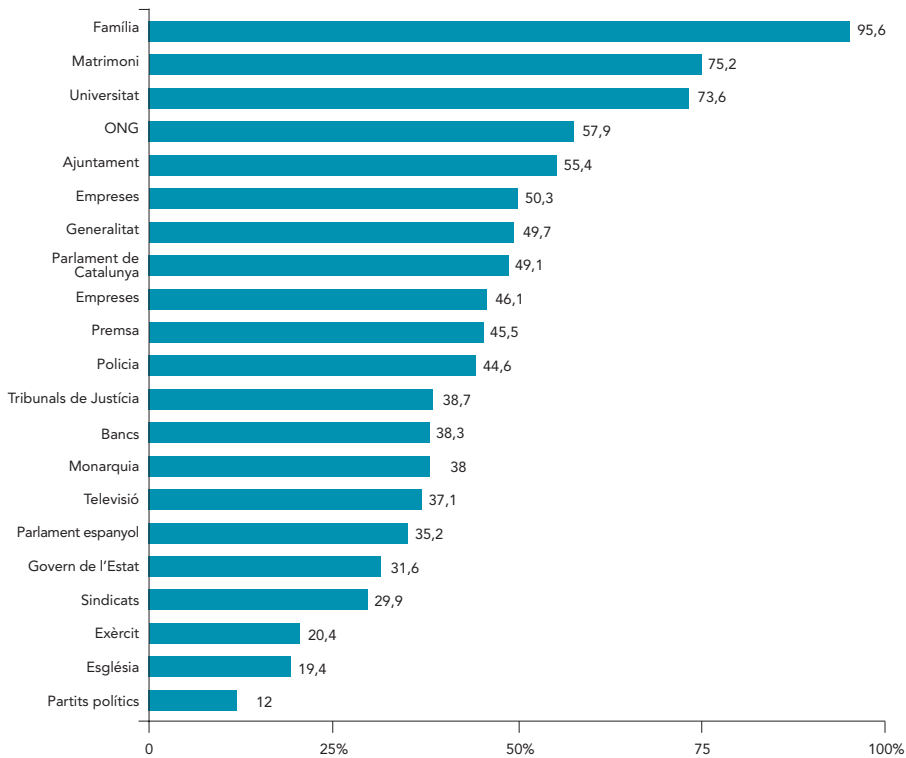
1. Un moviment social que posa en evidència algunes dificultats que tenen els joves d'avui
2. Gent jove amb esperit reivindicatiu propi de l'edat
3. Un grup de joves que de manera violenta posa en qüestió la forma de vida actual

Gràfic 19
Ocupar les cases o edificis buits de propietat privada...

- És més aviat correcte
- És més aviat incorrecte
- Indiferent
- NS-NC
- Altres

Gràfic 20
Confiança en les institucions

junts, els del centre i la dreta ideològics (sobretot aquests darrers) i els catòlics (gràfics 18 i 19).

Tot i que la simpatia per diferents moviments és majoritària, l'adscripció a aquests grups és més reduïda, com ho demostren les xifres referides a l'associacionisme. En el passat, un 57% dels joves preguntats han tingut alguna experiència associativa, majoritàriament en entitats esportives i juvenils. En el present, un 39,5% estan associats, sobretot a entitats esportives i excursionistes (27%). La resta formen part d'entitats juvenils (6%), d'ajuda humanitària (3%), culturals (2%), religioses (2%), cíviques (1%), polítiques i sindicals (2,5%), ecologistes (1%), professionals (1%) i amb altres finalitats. A mesura que augmenta l'edat, baixa la pertinença a entitats esportives, juvenils i religioses, i és més freqüent pertànyer a entitats excursionistes, professionals i de caràcter més altruista. El perfil de l'associat és: noi, d'alt nivell

d'estudis, de parla catalana, amb interès per la política i amb posició ideològica i religiosa definida.

Les institucions

Després d'esbrinar a quins aspectes de la vida donen més importància, quins problemes socials els preocupen i les actituds que adopten, falta saber quins són els seus puntals, en què confien i, concretament, en quines institucions.

Els joves preguntats confien plenament en la família, el matrimoni i la universitat; i confien poc en l'exèrcit, els sindicats, l'església i els partits polítics. Entre aquests dos extrems s'ordenen de major a menor crèdit les ONG, l'Ajuntament, les empreses privades, la Generalitat i el Parlament català. A continuació venen les empreses públiques, la premsa

i la policia; i els segueixen les institucions estatals com la monarquia, els tribunals de justícia, el Parlament espanyol i el Govern estatal, juntament amb els bancs i la televisió (gràfic 20).

En general les noies, els universitaris i els catòlics dipositen més confiança en les institucions. Altrament, els catalanoparlants i els que s'identifiquen més amb Catalunya donen més crèdit a les institucions catalanes i l'Ajuntament. Els joves que tenen interès per les qüestions polítiques també es refien més de les institucions polítiques; de fet, la confiança augmenta amb l'interès creixent.

Els que se situen a la dreta del ventall ideològic són els més confiats, mentre que els apolítics en són menys. En el cas concret dels sindicats i de les ONG, els que se situen a l'esquerra i al centre del ventall ideològic són els que més hi confien.

Diferents visions de la societat

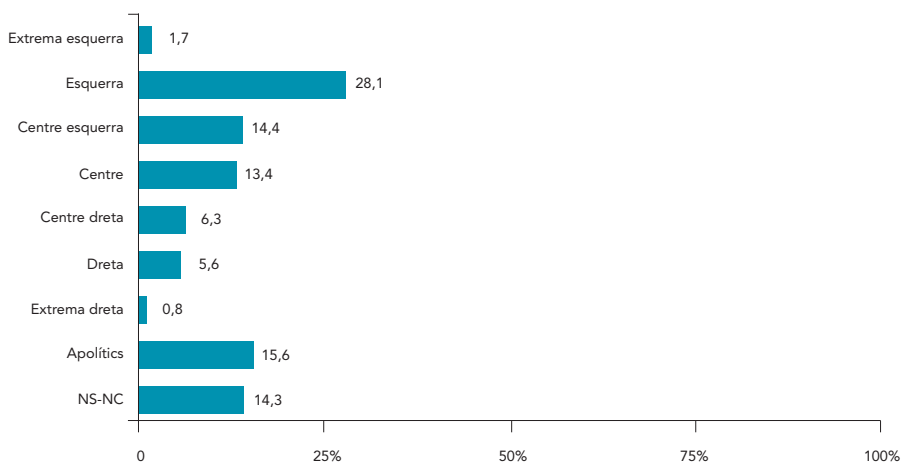
No tots els joves barcelonins tenen la mateixa visió de la societat ni adopten les mateixes actituds. La posició que prenen en l'escala ideològica n'és una prova (gràfic 21). Els joves que se situen a la banda esquerra (un 44% dels entrevistats) són sensibles a les desigualtats racials, socials i de gènere. Estan en contra de l'energia nuclear i simpatitzen amb els diferents moviments. Es mostren tolerants, solidaris i participatius. Estan d'acord amb l'eutanàsia, el desarmament, l'objecció de consciència i el socialisme. Estan interessats en la política i, pel que fa a les creences religioses, es declaren no creients.

Els joves que se situen cap a la dreta de l'escala ideològica (un 13% dels entrevistats) estan preocupats per la pobresa, el terrorisme i la delinqüència; estan més a favor de les tradicions, la propietat privada, el capitalisme i la Unió Europea; estan més d'acord amb la pena de mort, dipositen més confiança en les institucions, estan interessats per la política i es declaren catòlics practicants.

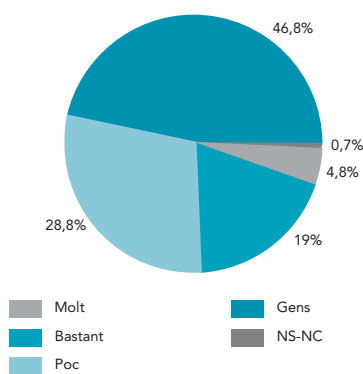
El grup que s'emplaça al centre de l'escala ideològica (13%) es declaren catòlics i estan poc interessats en la política. Pel que fa als valors, en general mantenen una posició intermèdia.

Els apolítics (16%) es defineixen com a no creients, no els interessa la política i són poc participatius. Tenen poca confiança en les institucions. Es mostren poc tolerants amb algunes

Gràfic 21
Escala ideològica

Gràfic 22
Interès per la política

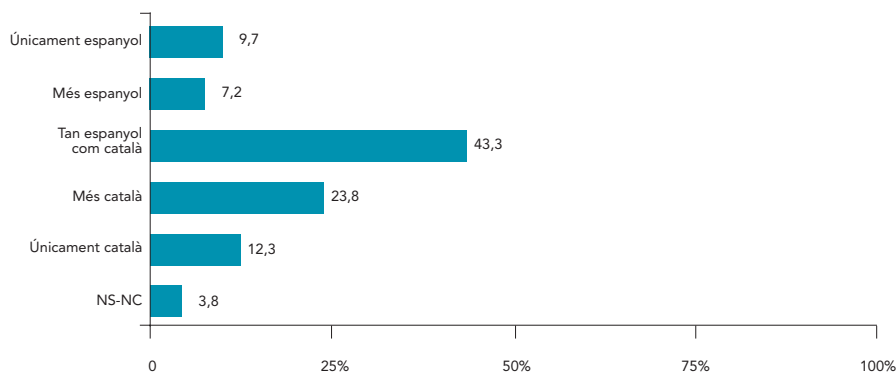
situacions com l'adulteri, la prostitució, robar un producte d'un gran magatzem i fumar porros.

Interès per la política

Gairebé una quarta part dels joves barcelonins preguntats manifesten tenir interès per la política, mentre que les tres quartes parts restants no hi estan interessats (gràfic 22). Els més interessats són els nois, de 25 a 29 anys, d'alt nivell d'estudis i amb una posició religiosa definida (catòlics practicants i no creients). També els joves que se situen en els dos extrems de l'escala ideològica, a l'esquerra (34%) i a la dreta (35%). Ho estan menys els que s'emplacen al centre (20%) i encara menys els que es declaren apolítics (4%).

El poc interès per la política o el desinterès són justificats de la següent manera: la majoria addueix que no l'entén, no li agrada o l'avorreix; en segon lloc surten els defectes dels polítics i, en tercer lloc, la manca de confiança en

Gràfic 23
Sentiment de pertinença

la política i els partits. També s'excusen per la seva joventut.

Un major interès per la política i una posició ideològica definida suposen una major informació, un major debat i una major participació. Recordar també que aquest interès fa augmentar la confiança vers les institucions polítiques, sobretot en el cas dels partits, els parlaments i els sindicats.

Veure les notícies per la televisió està força generalitzat entre els joves (71%). Llegir la premsa i conversar sobre política és menys habitual (34% i 21% respectivament). Convèncer els amics de cara a les eleccions (6%), participar en manifestacions polítiques (4%), col·laborar puntualment en un partit polític (3%) i participar-hi activament (1,5%) són activitats minoritàries.

Els nois solen llegir i conversar més sobre política que les noies, i amb l'edat augmenten gradualment la lectura de rotatius, veure les notícies televisades i les converses. A partir dels 25 anys es

dóna més la col·laboració en partits i dels 15 als 24 participen més en manifestacions.

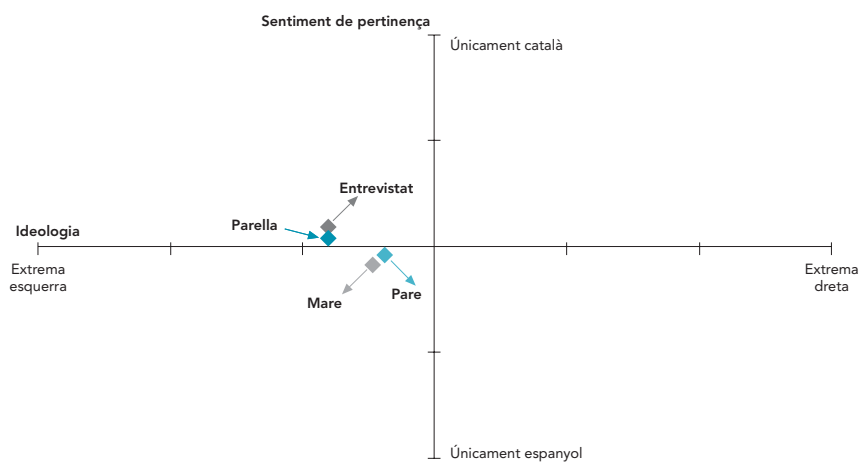
Orientació política

La posició en l'escala ideològica —d'esquerra a dreta—, en l'escala de sentiment de pertinença —en el cas català— i la simpatia de partit polític donen una idea de l'orientació política dels joves barcelonins. Tanmateix, com ja s'ha vist, les dues primeres influeixen en les opinions i actituds adoptades pels joves respecte a tot allò que és social.

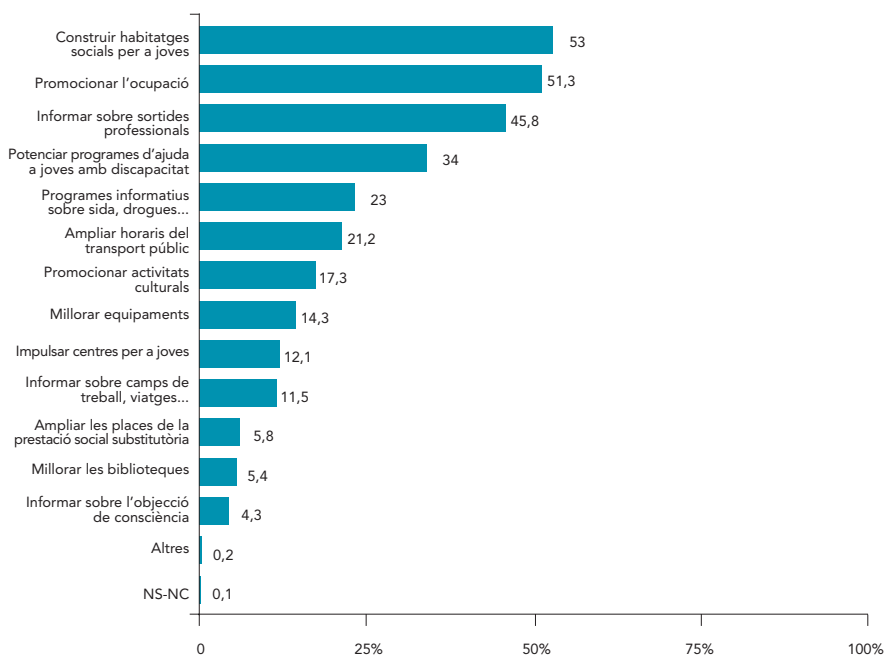
Per més de dues terceres parts dels joves preguntats, en política el més important és adaptar-se a la realitat, mentre que per a un 23% el més important és ser fidel a uns principis. Els universitaris, els interessats en la política, els d'esquerres i els catòlics practicants valoren més ser fidel a uns principis.

Respecte a la ideologia, un 44% se situen a la banda esquerra de l'escala

Gràfic 24
Ideologia i sentiment de pertinença

Gràfic 25
Actuació municipal més prioritària

ideològica (un 1,7% a l'extrema esquerra, un 28% a l'esquerra, un 14% al centre esquerra), un 13% al centre i un altre 13% a la banda dreta (un 6% al centre dreta, un 6% a la dreta i un 0,8% a l'extrema dreta). Un 16% es declaren apolítics i un 14% no es defineixen (gràfic 23).

Pel que fa al sentiment de pertinença, la majoria se situen en la posició "tan espanyol com català". Un 17% se senten espanyols amb major o menor grau i un 36% se senten catalans amb major o menor grau (gràfic 24). L'origen geogràfic dels progenitors influeix en el sentiment de pertinença dels descendents. Els fills de parelles nascudes a Catalunya se senten catalans, i els fills de les parelles no nascudes aquí se senten "tan espanyols com catalans" i un grup força nombrós, espanyols. Entre els fills de parelles mixtes predominen també els que se senten "tan i tan" i un grup important se sent català.

Relacionant la ideologia de pares i fills es pot apreciar la transmissió de valors i actituds que té lloc en el si de la família, és a dir, la socialització. En la major part dels casos la posició ideològica dels entrevistats coincideix amb la dels seus progenitors i de la seva parella (en el cas dels que viuen aparellats). Pel que fa al sentiment de pertinença, els joves se situen en la mateixa posició dels seus pares o en un grau més alt de catalanitat (gràfic 25).

Un 48,5% se senten propers a un partit polític. Desgranant aquesta xifra, un 12,5% senten simpatia pel PSC, un altre 12,5% per CiU, un 11% per IC-Els

Verds, un 6% per ERC, un altre 6% pel PP, un 0,8% pel PI i un 0,5% per altres partits.

La posició ideològica i la simpatia de partit estan relacionades. A mesura que es passa dels partits dretans als esquerrans, la ideologia també va variant en el mateix sentit. Els que senten simpatia pel PP s'identifiquen més amb la dreta i els simpatitzants de CiU amb la dreta i el centre. Els propers a ERC, PSC i IC-Els Verds s'identifiquen més amb l'esquerra. Els joves que no se senten propers a cap partit són majoritàriament apolítics.

Amb relació a la participació electoral, els que sempre voten sumen un 40%, els que a vegades voten sumen un 19% i els abstencionistes un 14%. Restava una quarta part que mai no ha pogut votar per raons d'edat, per estar empadronats a altres municipis o per ser estrangers.

La democràcia és la forma preferida de govern i l'opinió predominant és que la democràcia espanyola ha arribat al nivell de les europees. Amb l'acceptació del sistema democràtic coexisteix una visió crítica del seu funcionament i dels seus actors; això ho ratifica el 78% que

opinen que els polítics es critiquen molt entre ells, però en realitat tots són iguals i el 57% que opinen que en política és millor no tenir-hi res a veure (taula 5).

Més del 60% valoren positivament la gestió municipal a nivell global —opinen que és molt bona i bona—, un 28% la consideren regular i un 6,5% la critiquen. Altrament, un 42% valoren positivament el conjunt d'actuacions municipals adreçades als joves, un 36% regular i un 15% de forma negativa.

La principal demanda dels joves a l'Ajuntament de Barcelona és llocs de treball i, en segon lloc, habitatges accessibles. Quan se'ls demana que se cenyessin a les actuacions que figuren en un llistat del qüestionari, tornen a insistir en aquelles actuacions relatives a la promoció de l'ocupació, la informació sobre estudis i sortides professionals i la construcció d'habitatges assequibles. A continuació, demanen programes d'ajuda a joves discapacitats, programes d'informació sobre la sida i les drogues, l'ampliació de l'horari del transport públic i la promoció d'activitats culturals (gràfic 26).

Taula 5
Visió del sistema democràtic

	Acord	Desacord	NS/NC
La democràcia és preferible a qualsevol altra forma de govern	78,2	8,7	13,2
La democràcia espanyola ha arribat al nivell de les democràcies europees	47,7	32,0	20,3
Els partits polítics garanteixen el bon funcionament de la democràcia	38,6	46,9	14,5
Les eleccions no serveixen per a res perquè al final segueixen manant els de sempre	42,4	51,8	5,8
Els polítics es critiquen molt entre ells però en realitat són tots iguals	78,0	17,9	4,5
En política, és millor no tenir-hi res a veure	57,3	37,3	5,3

Taula 6
Els joves dels noranta (de 15 a 25 anys)

	1992	1997
Lloc de naixement		
Barcelona	87,3	88,5
Resta de Catalunya	4,8	3,0
Altres autonomies	6,0	5,3
Estranger	1,9	3,2
Situació actual		
Només estudia	50,0	46,7
Estudia i treballa	16,7	15,9
Treballa i a més estudia	5,4	4,1
Només treballa	15,8	20,8
Ni estudia ni treballa	12,0	12,4
Nivell d'estudis acabats		
Primària incompleta	1,8	1,8
EGB	31,7	26,7
ESO		2,2
BUP	11,7	9,4
COU	30,7	27,4
FP1	10,3	12,8
FP2	6,5	8,2
MP2		0,2
MP3		1,0
Universitaris grau mitjà	3,6	5,1
Universitaris grau superior	3,8	5,2
Tipus de contracte (per als que treballen)		
Fix	17,3	18,6
Temporal	53,8	53,7
No té contracte	28,5	26,1
NS-NC	0,5	1,5
Situació de convivència		
Amb els pares		88,0
Pare	78,9	
Mare	87,6	
Germans	52,7	
Germanes	35,5	
Avi	3,0	
Àvia	9,8	
Oncles	1,2	
Amb la parella	5,3	4,9
Amb la parella i els fills	2,5	2,2
Amb amics	2,3	2,2
Sol	0,8	1,6
Altres	1,7	1,1

Els nois insisteixen més en els temes esportius, culturals i referents a la prestació social substitutòria. Les noies volen rebre informació sobre estudis i sortides professionals, i programes d'ajuda a discapacitats. Altrament, els més joves estan interessats en l'ampliació de l'horari del transport públic i els més grans en la pro-

moció de l'ocupació i la construcció d'habitatges accessibles.

Els joves dels noranta

L'Enquesta de joves de la ciutat de Barcelona 1997 venia precedida per l'Enquesta de Joves de la ciutat de Barce-

lona 1992. L'univers de l'enquesta de 1997 és els joves barcelonins de 15 a 29 anys i l'univers de l'enquesta de 1992, els joves barcelonins de 15 a 25 anys. Per fer-les comparables cal igualar les edats. Només d'aquesta manera es poden apreciar les similituds i dissimilituds que es donen amb el pas del temps.

A continuació es comparen alguns resultats de les dues enquestes (taules 6, 7 i 8). Ens cenyim als joves de 15 a 25 anys i a aquelles qüestions formulades en els dos qüestionaris de forma idèntica. Cal subratllar que existeixen més semblances entre els joves de 1992 i els joves de 1997 que diferències destacables, i que en aquest article només es comenten de forma breu les diferències més significatives. Cal aclarir que els que el 1992 tenien de 15 a 19 anys, el 1997 tenen entre 20 i 24 anys; i els que tenien entre 20 i 24 anys, ara tenen de 25 a 29 anys. Per tant, l'enquesta de 1997 abasta tot l'univers de l'enquesta de 1992, excepte els que fa cinc anys tenien 25 anys i ara en tenen 30. L'enquesta de 1997 també incorpora un nou contingent amb joves de 15 a 19 anys.

- Actualment els joves donen més importància, confien més i estan més satisfets de la família. El nombre de joves de 15 a 25 anys que viuen a la llar d'origen és similar al de fa cinc anys.

- Estan més satisfets de la seva situació afectiva i de les relacions sexuals. Són més els que tenen relacions sexuals i es fa un major ús del preservatiu. Avui estan més d'acord amb la llibertat sexual.

Taula 7
Lleure i comportaments de risc dels joves dels noranta (de 15 a 25 anys)

	1992	1997	1992	1997
	Dies feiners		Cap de setmana	
Activitat de lleure més habitual				
Mirar la televisió	47,0	50,6	14,5	13,1
Anar de copes	3,8	2,8	28,5	25,1
Escoltar música	40,7	37,8	12,0	11,2
Llegir còmics	1,8		0,3	
Fer excursions	0,6	0,4	11,3	7,1
Llegir el diari	8,3	7,3	2,3	1,6
Anar a les discoteques	0,4	0,3	18,1	23,1
Anar al cinema	3,6	5,9	15,1	15,8
Llegir llibres	24,7	20,8	5,1	2,9
Videomusicals	0,8		0,6	
Museus/exposicions	0,3	0,6	1,3	1,2
Fer esport	18,1	17,3	11,4	13,0
Escoltar la ràdio	8,3	9,6	1,9	2,2
Passejar	5,0	5,8	8,9	11,8
Sortir amb els amics	23,1	23,9	62,0	59,5
Llegir revistes	2,5	1,8	0,8	1,0
Ordinador		8,2		3,0
Activitats associatives		1,9		2,0
Anar de compres		3,3		4,7
Altres	3,9	0,7	2,1	0,7
No tinc temps lliure	2,6	0,2	1,4	0,4
Hàbit de fumar				
Sí	46,5	50,7		
No	53,4	48,6		
NC	0,1	0,7		
Ha provat alguna vegada				
Porros	33,8	44,2		
Àcids		10,1		
Amfetamines	5,5	5,6		
Tranquil·litzants		6,2		
Inhalants	3,3	2,1		
Cocaïna	9,0	8,5		
Heroïna	0,9	0,1		
Drogues de disseny		7,4		

- Pel que fa a les relacions de parella, actualment valoren més la fidelitat, els fills i el repartiment de les tasques domèstiques; en canvi no atorguen tanta importància a pertànyer a un mateix entorn social (tenir les mateixes creences religioses, ser de la mateixa raça, tenir el mateix nivell cultural).

- En el present valoren i confien menys en els estudis; tanmateix, estan més satisfets de la seva formació que fa cinc anys.

- Valoren més el treball, sobretot com a un mitjà per guanyar diners. Els que treballen es mostren més satisfets de la seva feina i del seu sou que fa cinc anys, però estan més descontents de l'estabilitat laboral. Ara, saber-se adaptar a tot contribueix a tenir èxit en la vida.

- Socialment el que més els preocupa i preocupava és l'atur, però actualment no els preocupa tant com abans.²

- Actualment es valoren més els amics que fa cinc anys.

- Un 51% dels joves fumen, mentre que el 1992 ho feien un 46,5%. També són més els que han provat els porros alguna vegada i que estan d'acord amb la despenalització de la droga.

- El 1992 estaven més disposats a lluitar per la protecció de la natura i els drets humans. Ara estan més disposats arriscar-se per la igualtat de races i de gènere.

2. En la interpretació dels resultats cal ser prudent, ja que en el qüestionari de 1997 la pregunta era oberta i en el qüestionari de 1992 tancada, la qual cosa els fa només relativament comparables.

Taula 8
Algunes opinions dels joves dels noranta (de 15 a 25 anys)

	1992	1997
Aspectes vitals més importants (tres respostes)		
Família	68,1	74,3
Amics	66,4	71,9
Parella	32,3	33,3
Amor	30,0	24,6
Estudis	27,7	20,2
Treball	25,5	33,4
Diners	15,8	14,7
Èxit personal	13,7	10,2
Cultura	6,5	4,2
Oci	4,3	5,4
Religió	3,3	2,5
Matrimoni	2,8	2,9
Política	0,8	1,0
Altres	1,3	0,9
NS-NC	0,2	0,0
Molta i bastant satisfacció		
Família	90,6	94,9
Salut	88,4	93,7
Situació afectiva	78,1	82,6
Estudis	65,9	72,6
Situació econòmica	55,7	51,7
Relacions sexuals	48,2	57,8
Treball	38,0	33,8
Acord sobre algunes qüestions sobre la immigració		
Es difícil la convivència entre persones de diferents cultures	41,3	30,7
Els països rics han de contribuir econòmicament al desenvolupament dels països pobres	92,7	89,9
Cal limitar l'entrada d'immigrants al país	33,9	27,0
Forma part d'una associació	34,7	39,5
Molta i bastant confiança		
Monarquia	34,1	37,7
Parlament espanyol	29,9	33,3
Exèrcit	18,3	20,6
Universitat	73,8	73,1
Tribunals de Justícia	40,9	38,9
Església	20,9	19,4
Família	90,6	96,2
Prensa	51,0	45,5
Partits polítics	10,8	10,5
Matrimoni	70,7	74,6
Sindicats	30,4	29,1
Polícia	38,7	44,2
Govern de l'Estat	21,1	30,5
Generalitat	43,8	50,1
Bancs	40,5	41,2
Empreses públiques	33,0	47,3
Empreses privades	46,6	49,5
Ajuntament	45,2	55,4

- El grau d'acord actual amb el desarmament i l'objecció de consciència és similar al de fa cinc anys. Ara bé, actualment hi ha més objectors, concretament un 18% més.

- Hi ha una mica més d'associats ara que fa cinc anys i no només en entitats esportives, sinó també en moviments humanitaris, ecologistes, d'ajuda al Tercer Món, entre altres.

- Els joves d'ara donen més importància a la propietat privada i atorguen més crèdit a les institucions econòmiques. També tenen més confiança en les institucions polítiques que fa cinc anys, sobretot l'Ajuntament. Valoren igual els tribunals de justícia, els sindicats i els partits polítics. De la premsa, se'n refien menys.

- Un 23% consideren que en política és més important ser fidel a uns principis que adaptar-se a la realitat; el 1992, un 28% era del mateix parer.

	1992	1997
Posició ideològica		
Extrema esquerra	2,5	1,8
Esquerra	20,8	27,5
Centre esquerra	8,9	13,7
Centre	11,6	13,4
Centre dreta	9,3	6,1
Dreta	4,8	5,5
Extrema dreta	0,9	0,9
Apolítics	28,6	15,7
NS-NC	12,7	15,4
El més important en política		
Ser fidel a uns principis	28,3	22,7
Saber-se adaptar a la realitat	63,5	67,9
Altres	1,7	0,6
No sap	5,3	8,4
No contesta	1,3	0,4
Acord sobre algunes qüestions polítiques		
La democràcia espanyola ha arribat al nivell de les democràcies europees	35,4	47,1
En política és millor no tenir-hi res a veure	52,0	59,6
Els partits polítics garanteixen el bon funcionament de la democràcia	38,3	37,3
Les eleccions no serveixen per a res perquè segueixen manant els de sempre	37,8	43,4
La democràcia és preferible a qualsevol altra forma de govern	75,4	76,2
Els polítics es critiquen molt entre ells, però en realitat tots són iguals	74,8	80,0

- Els joves d'ara equiparen més la democràcia espanyola a les europees i també aprecien més la utilitat de les eleccions. També es mostren més d'acord

amb el socialisme. Augmenten, però, la crítica cap als polítics i són més els que diuen que, en política, és millor no tenir-hi res a veure.

CONDUCTES DE SALUT DELS JOVES ESCOLARITZATS A SECUNDÀRIA

ELIA DÍEZ, MANEL NEBOT, JORDI BARNIOL, JOAN R. VILLALBÍ Institut Municipal de Salut Pública
OLGA JUÁREZ. Centre d'Estudis per a la Prevenció de la Sida

L'Institut Municipal de Salut Pública estudia periòdicament les conductes de salut dels estudiants de Barcelona. Els anys 1987, 1992, 1994 i 1996 es van fer enquestes als escolars de 2n d'ESO i equivalents (8è d'EGB). L'estudi que es presenta a continuació és el primer adreçat a estudiants de 4t d'ESO o equivalents (2n de BUP i 2n de FP) de la ciutat, que es planteja un cop ha començat l'extensió de l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys.

L'enquesta FRESC 96 ha estat dissenyada i analitzada per un equip multidisciplinari: Manuela Ballestín, Jordi Barniol, Elia Díez, Lourdes Egea, Olga Juárez, Miguel Martín, Manel Nebot, Joan R. Villalbí i Francesc Villamarín. Ha estat parcialment finançada per la beca del Fondo de Investigaciones Sanitarias FIS 97/0798.

Introducció

A Barcelona, les principals causes de mortalitat prematura entre els homes són les causes externes, seguides per la sida i pel tumor maligne de pulmó. Entre les dones, la sida és la primera causa de mortalitat prematura, essent la segona les causes externes i la tercera el tumor maligne de mama. Entre els 15 i els 34 anys, en ambdós sexes, destaquen com a principals causes de mortalitat la sida, els accidents de vehicles a motor i la reacció aguda adversa a drogues.

Aquestes causes de mortalitat prematura s'associen a factors socials, econòmics i culturals. També es relacionen amb l'adopció de comportaments de

risc a l'adolescència, vinculats a la utilització de substàncies addictives (tabac, alcohol i altres drogues), a l'ús poc segur de motos i cotxes, amb freqüència lligat al consum d'alcohol o d'altres drogues així com a la pràctica de relacions sexuals sense protecció.

En aquest article es descriu el consum d'alcohol, de tabac, de cannabis i d'altres drogues, la pràctica de relacions sexuals coitals i la seva relació amb algunes variables sociodemogràfiques (el gènere, l'edat, la titularitat de l'escola, el tipus d'estudis —acadèmics o professionals—, el nivell d'instrucció del pare i de la mare i la disponibilitat de diners setmanals per lleure) dels joves escolaritzats a 4t d'ESO, 2n de BUP i 2n d'FP1 de Barcelona.

Material i mètodes

Es va fer una enquesta a una mostra aleatòria i estratificada dels centres d'ensenyament primari i secundari (BUP, Formació Professional de 1r grau, ESO i Batxillerat) públics i privats de Barcelona el mes d'abril de 1996. En total hi havia en aquell moment 26.249 alumnes matriculats en aquest nivell, dels quals 15.385 feien 2n de BUP, 1.652 4t d'ESO i 9.212 2n d'FP1.

La mostra es va estratificar segons el tipus d'estudis (BUP, FP i ESO), la titularitat de l'escola (pública, privada i concertada) i el nivell socioeconòmic del centre segons un índex de capacitat econòmica familiar del barri, que es classifica en baix i alt. Cada escola es trobava

representada de forma proporcional al número d'aules per curs. Es va escollir una mostra de 1.009 individus (36 aules) per aconseguir una precisió d'un 3%, amb un nivell de confiança del 95%, en el supòsit de màxima indeterminació ($p=q=0,5$). La mostra final va quedar constituïda per 35 aules ja que una escola no va voler participar. La taula 1 presenta les característiques de la mostra quant a edat, gènere, titularitat, tipus d'estudis, nivell d'instrucció dels pares, índex de capacitat econòmica familiar del barri i diners setmanals per lleure.

El qüestionari es basa en qüestionaris utilitzats en estudis europeus, en la *Youth Risk Behavior Survey* que es fa als EE.UU. des del 1991, i en els qüestionaris utilitzats en els programes de prevenció de la sida (PRÉSSEC) i de prevenció del consum de drogues (PASE i DECIDEIX) que es porten a terme als centres d'ensenyament secundari de Barcelona. S'han utilitzat preferentment les preguntes del qüestionari FRISC, enquesta sobre el consum d'alcohol, de tabac, d'altres drogues i l'exercici físic, que s'ha fet a mostres representatives d'escolars de 8è curs a Barcelona els anys 1987, 1992 i 1994.

Es va provar una versió preliminar del qüestionari de forma escrita i mitjançant entrevistes personals. Les enquestes van ser administrades pels equips territorials de salut municipal. Amb l'objectiu de millorar la validesa de les respostes, s'explicava als estudiants que les enquestes eren anònimes, informatitzades i analitzades per personal

exterior a l'escola. Una vegada emplenat el qüestionari era introduït i tancat pel mateix alumne en un sobre, i recollit per la infermera de l'equip.

El qüestionari complet recull un seguit de conductes de salut (consum de tabac, d'alcohol, d'altres drogues, rela-

cions sexuals, ús de preservatius, ús d'altres anticonceptius, ús de vehicles, ús de cinturó de seguretat i casc, accidents, lleure, exercici físic), variables sociodemogràfiques (edat, sexe, nivell instrucció pares, barri de residència de la família), i determinants conductuals

(actituds relatives a cada conducta, influència social de pares, germans, amics i millor amic; motivació, autoeficàcia i expectatives de conducta). En aquest article es presenta una descripció dels consums de drogues i les relacions sexuals. Després s'analitza la relació entre cadascuna de les conductes (haver provat el tabac, consum en el darrer mes, haver provat l'alcohol, consum en el darrer mes, haver mantingut relacions sexuals, utilització de preservatius, haver provat el cannabis, haver provat altres drogues) i el gènere, l'edat, la titularitat del centre, el tipus d'estudis, acadèmics o professionals, el nivell d'estudis del pare, el nivell d'estudis de la mare i els diners setmanals per a lleure. Els individus més grans de 18 anys (n=23, 2,3% del total) han estat exclosos del present estudi, ja que s'exploren conductes que canvien amb la edat.

Resultats

La taula 2 descriu el consum de tabac, d'alcohol, les relacions sexuals i el consum de drogues dels estudiants. Gairebé un 70% ha fumat alguna vegada, i un 27% fuma a diari. Un 88% ha begut alcohol en alguna ocasió i un 31% en pren almenys una vegada a la setmana, tot i que pràcticament cap jove beu a diari. Pel que fa a l'ús de les altres drogues, un 34% ha provat el cannabis i un 16% declara haver provat alguna de les altres drogues il·legals. Un 15% dels alumnes diu que ha pres 10 o més vegades cannabis. En la resta de drogues la

Taula 1
Descripció de la mostra d'alumnes escolaritzats a 2n de BUP, 2n d'FP i 4t d'ESO. Enquesta FRESC. Barcelona, 1996.

Edat	N.	%
14 anys	5	0,5
15 anys	460	48,7
16 anys	322	34,0
17 anys	113	11,9
18 anys	46	4,9
Gènere		
Noi	388	41,1
Noia	556	58,9
Titularitat del centre		
Públic	368	38,9
Concertat	363	38,4
Privat	215	22,7
Tipus d'estudis de secundària		
BUP	577	61,0
FP	271	28,6
ESO	98	10,4
Estudis del pare*		
Sense estudis o 1r grau	67	7,1
2n grau, 1r i 2n cicle	501	52,9
3r cicle	245	25,9
No consta	133	14,1
Estudis de la mare*		
Sense estudis o 1r grau	85	8,9
2n grau, 1r i 2n cicle	584	61,5
3r cicle	175	18,4
No consta	102	11,3
Índex de capacitat econòmica familiar**		
< 85	194	20,5
85-111	346	36,6
>111	256	27,0
No consta	150	16,0
Diners setmanals per al lleure		
<800 pessetes	219	23,2
801-1.499 pessetes	216	22,8
1.500-2.000 pessetes	259	27,4
>2.000 pessetes	252	26,6

* Inclou la categoria "no consta"

** Índex de capacitat econòmica familiar. Mitjana de Barcelona = 100

Taula 2
Consum de tabac, consum d'alcohol, relacions sexuals, ús de preservatius i consum de drogues entre els joves escolaritzats a 4t d'ESO o equivalent. Barcelona, 1996.

	N.	%
TABAC		
Ha fumat alguna vegada	661	69,9
Consum de tabac últim mes		
Diari	249	26,9
Setmanal	100	10,8
Inferior a setmanal	87	9,4
No fumador	488	52,8
ALCOHOL		
Ha begut alguna vegada	829	88,1
Consum d'alcohol últim mes		
Diari	3	0,3
Setmanal	292	31,3
Inferior a setmanal	206	22,1
No bevedor	432	46,3
RELACIONS SEXUALS		
Ha mantingut alguna relació sexual coital	141	15,0
Freqüència entre els que han mantingut relacions sexuals		
Només una vegada	51	36,2
Rarament	21	14,9
Poques vegades al mes	41	29,1
Diversos cops per setmana	28	19,9
Us de preservatius entre els que han mantingut relacions sexuals		
Sempre	78	56,1
Gairebé sempre	32	23,2
La meitat de les vegades	7	5,1
Rarament	12	8,7
Mai	9	6,5
DROGUES		
Ha provat el cannabis	324	34,3
Ha provat altres drogues	156	16,5

Taula 3
Conductes de salut per gèneres a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	Noi		Noia	
	N.	%	N.	%
Tabac				
Ha fumat alguna vegada	247	63,8	412	74,1
Consum diari o setmanal (últim mes)	109	28,9	177	43,9
Alcohol				
Ha begut alguna vegada	338	87,6	489	88,4
Consum diari o setmanal (últim mes)	136	35,2	158	29,0
Relacions sexuals				
Ha mantingut relacions sexuals	66	17,2	74	13,4
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	52	78,8	62	79,5
Drogues				
Ha provat el cannabis	138	35,6	185	33,4
Ha provat altres drogues	58	14,9	98	17,6

freqüència d'ús és mínima: la major part declaren un ús d'una o dues vegades a la vida.

Un 15% ha mantingut relacions sexuals coitals; d'aquests, un 36% només ha tingut una única relació sexual. Pràcticament un 80% dels que n'han tingut declara usar sempre o gairebé sempre preservatius.

La taula 3 presenta les conductes per gènere. Un 74% de les noies i un 64% dels nois han provat el tabac. Igualment, el consum diari o setmanal de tabac (fumador habitual) de les noies és molt superior al dels nois. No hi ha diferències entre sexes quant al fet d'haver provat l'alcohol, però un 35% dels nois beu diàriament o setmanalment (bevedor habitual), davant un 29% de les noies.

Un 17% dels nois i un 13% de les noies declaren haver mantingut relacions sexuals. El 80% fan servir preservatius sempre o gairebé sempre en les seves relacions. No hi ha diferències entre els gèneres en relació amb el fet d'haver provat el cannabis i les altres drogues.

Com es mostra en la taula 4, gairebé totes les conductes estudiades es relacionen amb l'edat, que en aquest cas indica haver repetit algun curs. Un 33% dels grans davant un 12% dels joves han mantingut relacions sexuals coitals. No hi ha cap diferència en l'ús de preservatius. El provar cannabis o d'altres drogues també es troba molt relacionat amb l'edat.

Es veu (taula 5) que la titularitat del centre no es relaciona amb les conductes estudiades, llevat del fet d'haver provat

Taula 4
Conductes de salut segons grups d'edat a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	15 o 16 anys		17 o 18 anys	
	N.	%	N.	%
Tabac				
Ha fumat alguna vegada	527	67,5	131	82,4
Consum diari o setmanal (últim mes)	260	34,1	88	46,2
Alcohol				
Ha begut alguna vegada	674	86,6	152	96,2
Consum diari o setmanal (últim mes)	221	38,7	73	56,5
Relacions sexuals				
Ha mantingut relacions sexuals	89	11,5	52	32,9
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	70	80,4	40	76,9
Drogues				
Ha provat el cannabis	250	32,1	72	45,3
Ha provat altres drogues	105	13,4	50	31,4

Taula 5
Conductes de salut segons la titularitat del centre a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	Concertat i privat		Públic	
	N.	%	N.	%
Tabac				
Ha fumat alguna vegada	400	69,2	261	71,1
Consum diari o setmanal (últim mes)	205	36,2	144	40,3
Alcohol				
Ha begut alguna vegada	495	86,1	334	91,3
Consum diari o setmanal (últim mes)	187	31,2	117	32,3
Relacions sexuals				
Ha mantingut relacions sexuals	87	15,2	54	14,8
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	73	85,8	38	70,4
Drogues				
Ha provat el cannabis	193	33,4	131	35,7
Ha provat altres drogues	86	14,9	70	19,0

Taula 6
Conductes de salut segons el tipus d'estudis a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	BUP i ESO		FP	
	N.	%	N.	%
Tabac				
Ha fumat alguna vegada	446	66,2	215	79,3
Consum diari o setmanal (últim mes)	219	33,3	130	48,9
Alcohol				
Ha begut alguna vegada	589	87,5	240	89,6
Consum diari o setmanal (últim mes)	202	30,3	93	35,2
Relacions sexuals				
Ha mantingut relacions sexuals	81	12,1	60	22,4
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	63	78,8	47	79,6
Drogues				
Ha provat el cannabis	214	31,8	110	40,6
Ha provat altres drogues	99	14,7	57	21,0

l'alcohol, que és més freqüent entre els alumnes de les escoles públiques. Tot i que no arriba a la significació estadística, l'ús de preservatius és un 15% superior entre els alumnes de les escoles concertades i privades que el de les públiques.

Els alumnes de FP han provat el tabac i fumen regularment molt més freqüentment que els altres (d'ESO i BUP) (taula 6). En canvi, el consum d'alcohol entre ambdós tipus d'estudis no presenta diferències. Gairebé un 17% dels alumnes de FP han mantingut relacions sexuals, davant un 12% dels alumnes de BUP i ESO, però de nou no hi ha diferències en la utilització de preservatius. Els alumnes de FP han provat el cannabis i les altres drogues més sovint que els d'estudis acadèmics.

A la taula 7 es presenta la relació entre les diferents conductes i el nivell d'estudis del pare. Els fills dels pares menys instruïts han provat amb més freqüència el tabac que els dels altres dos grups, tot i que la diferència no és estadísticament significativa. El consum habitual de tabac presenta una clara tendència al consum a mesura que decreix la formació. No es troben associacions significatives en cap altra conducta, tot i que cal apreciar les tendències decreixents de les variables "haver mantingut relacions sexuals" i "haver provat altres drogues". Es veu una tendència a l'augment de la freqüència d'haver provat el tabac, no significativa, i un augment significatiu del consum habitual de tabac inversament proporcional als estudis de la mare.

Taula 7
Conductes de salut segons el nivell d'instrucció del pare i de la mare a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	Nivell d'instrucció del pare					
	Sense estudis o primer grau		2n grau, 1r i 2n cicle		Universitari	
	N.	%	N.	%	N.	%
Tabac						
Ha fumat alguna vegada	51	76,1	348	69,6	171	69,8
Consum diari o setmanal (últim mes)	30	45,4	195	40,0	76	31,7
Alcohol						
Ha begut alguna vegada	63	94,0	448	89,8	218	89,3
Consum diari o setmanal (últim mes)	20	26,9	162	32,7	81	33,4
Relacions sexuals						
Ha mantingut relacions sexuals	13	19,4	78	15,6	26	10,7
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	8	61,6	64	83,1	19	76,0
Drogues						
Ha provat el cannabis	21	31,3	162	32,4	906	36,9
Ha provat altres drogues	14	20,9	82	16,4	357	14,3
Nivell d'instrucció de la mare						
Tabac						
Ha fumat alguna vegada	68	80,0	408	70,0	118	67,4
Consum diari o setmanal (últim mes)	31	41,7	225	39,6	40	29,4
Alcohol						
Ha begut alguna vegada	76	90,5	519	89,2	156	89,7
Consum diari o setmanal (últim mes)	28	34,1	182	32,7	57	33,0
Relacions sexuals						
Ha mantingut relacions sexuals	12	14,1	94	16,2	19	10,9
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	10	83,4	73	78,5	16	88,9
Drogues						
Ha provat el cannabis	30	35,3	197	33,8	596	33,9
Ha provat altres drogues	15	17,6	100	17,1	247	13,7

Taula 8
Conductes de salut segons els diners setmanals disponibles per a lleure a 4t d'ESO o equivalents. Barcelona, 1996.

	< 1.500 pessetes		≥ 1.500 pessetes	
	N.	%	N.	%
Tabac				
Ha fumat alguna vegada	262	60,4	399	78,1
Consum diari o setmanal (últim mes)	138	32,7	298	59,5
Alcohol				
Ha begut alguna vegada	365	84,3	464	91,3
Consum diari o setmanal (últim mes)	90	21,0	205	40,6
Relacions sexuals				
Ha mantingut relacions sexuals	43	9,9	98	19,4
Utilitza preservatius sempre o gairebé sempre	35	81,4	75	75,1
Drogues				
Ha provat el cannabis	104	24,0	220	43,1
Ha provat altres drogues	42	9,7	114	22,3

La taula 8 presenta les associacions entre la disponibilitat de diners per a ús propi i el consum de tabac, d'alcohol, de drogues i la pràctica de relacions sexuals. L'única variable que no es relaciona amb els diners setmanals és l'ús de preservatius, el qual és paradoxalment superior entre els que disposen de menys diners a la setmana.

Discussió

Els resultats de l'estudi es poden extrapolar als estudiants de 4t de secundària (i equivalents) de la ciutat. La representativitat pot considerar-se preservada en disposar d'una mostra en què només es va negar a col·laborar una d'entre 36 aules. La relació entre els alumnes presents i els matriculats va ser del 91% (una mitjana de 3 alumnes absents per aula). Cal tenir present que és possible que els absents tinguin més relacions sexuals i consumeixin més drogues que els presents, segons els resultats d'altres estudis.

Respecte la utilització d'un qüestionari autoadministrat per mesurar conductes socialment poc desitjables, tant la taxa de no respostes com la concordància entre preguntes relacionades van ser bones. Això es pot relacionar amb l'ús de qüestionaris validats prèviament al procés d'administració, en què es destacava la utilitat futura i l'anonimat, i també amb la prova pilot del qüestionari mitjançant entrevistes personals. Només una de les variables estudiades en aquest document va presentar problemes de

validesa: el consum de drogues diferents a el cannabis. Les entrevistes van permetre detectar problemes per distingir les drogues esmentades. Així, els consum d'amfetamines, èxtasi, coles i dissolvents, LSD i sedants no han estat inclosos a l'anàlisi de forma independent, sinó en forma de variable sumari, que recull l'ús d'alguna droga diferent al cannabis.

Entre els resultats de l'enquesta destaca que un 27% dels alumnes fumen a diari. El consum de tabac de les noies duplica el dels nois; un 44% de les noies fumen diàriament o setmanalment, per un 29% dels nois. És destacable l'important increment de consum de tabac que es dona des de 8è d'EGB, curs en què un 4,4% fumen cada dia. El tabaquisme és similar al global d'Espanya, segons l'Enquesta del Plan Nacional de Drogas de 1994, que trobava un consum diari d'un 21% entre joves de 14 a 18 anys, una mostra més jove que la del FRESC (Barrio, 1995), i és discretament superior al dels joves de 15 anys (cal recordar que els d'aquesta enquesta FRESC són més grans) dels països de la Comunitat Europea.

L'anàlisi bivariada mostra que els repetidors fumen més que la resta, i els alumnes de FP gairebé dupliquen el consum. Els fills dels pares més instruïts fumen menys, encara que la diferència no és estadísticament significativa. Els alumnes que tenen més de 1.500 pessetes a la setmana fumen significativament més que els altres.

Respecte el consum d'alcohol, no hi ha consumidors d'alcohol a diari, però més de la meitat n'han begut alguna vega-

da l'últim mes. El 35% dels nois beuen alcohol almenys una vegada a la setmana, i un 29% de les noies. El consum és inferior al global d'Espanya l'any 1994. El consum d'alcohol dels grans és molt superior al dels petits i la disponibilitat de 1.500 pessetes a la setmana també multiplica el consum.

El 15% dels joves de 2n de BUP, 2n d'FP1 i 4t d'ESO han tingut relacions sexuals coitals, i entre aquests la meitat n'han tingut una vegada o en tenen rarament. Prop del 80% utilitza preservatius sempre o gairebé sempre. Els sexualment actius superen discretament la proporció trobada en una enquesta feta als estudiants de secundària de Barcelona l'any 1993, i és inferior a la trobada a una enquesta domiciliària als joves de Barcelona.

La prevalença de joves que han tingut relacions sexuals entre el grup dels repetidors (17 i 18 anys) és molt superior a la dels no repetidors. D'altra banda, els estudiants d'FP tenen més relacions sexuals coitals que els BUP i ESO conjuntament. El nivell d'instrucció del pare presenta una relació inversa amb les relacions sexuals, però no és significativa. A l'anàlisi bivariada la prevalença de relacions sexuals és més elevada entre els que disposen de més diners a la setmana.

El 34% dels estudiants diuen que han provat el cannabis, un 45% dels grans i un 32% dels més joves. Els de FP i els que disposen de més diners l'han provat amb més freqüència que els altres. Un 16% diuen que han provat una o més de les altres drogues, amb més freqüència entre els més grans, els d'FP i els

de més "setmanada". El paper dels diners disponibles és determinant en els tres consums, però l'estudi no permet determinar el sentit de la relació: si en demanen més perquè "ho necessiten", o si ho fan més perquè en tenen. En tot cas, els pares (generalment els proveïdors dels diners disponibles) han de conèixer aquesta relació i haurien d'ajudar a administrar els recursos als fills.

En definitiva, el que es desprèn d'aquest estudi és que ja hi ha un grup que fuma, beu i ha provat el cannabis, i que, a més, cal esperar que el grup poli-consumidor creixi amb l'edat, tot començant pel tabac. Des del punt de vista educatiu, si bé l'experimentació amb les drogues pot considerar-se funcional, ja que pot complir un paper en el desenvolupament d'alguns adolescents, no es pot oblidar que les drogues són addictives, que el seu ús es promou entre els més petits servint interessos comercials, que el consum de tabac dels nostres joves és relativament important respecte el de la Comunitat Europea i que, per ara, el tabaquisme és la principal causa de mortalitat evitable en el nostre país. En conseqüència, cal ajudar els joves a anticipar i resoldre les primeres exposicions a les drogues, especialment el tabac.

A 2n de BUP, 2n d'FP i ESO un 15% dels adolescents tenen relacions sexuals coitals. A l'entorn d'aquest curs tots els joves haurien de tenir accés a educació sexual, suport emocional i preservatius per a prevenir malalties de transmissió sexual i embarassos no desitjats.